

ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ В БЪЛГАРИЯ

КАКВО
ПОСТИГАМЕ
ЗАЕДНО

ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ В БЪЛГАРИЯ КАКВО ПОСТИГАМЕ ЗАЕДНО

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

УВОД	4 - 7
 ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ	8 - 33
 ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ	34 - 69
 УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ	70 - 127
 ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ	128 - 137
 КОМУНИКАЦИЯ	138 - 145
 БЪЛГАРИЯ И ЕС	146

В ръцете си държите книга, с която ще представим постигнатите резултати в България чрез Европейските фондове. Когато говорим за тях е лесно да се фокусираме само върху цифрите и да забравим най-важното - промяната в живота на **всеки от нас**.

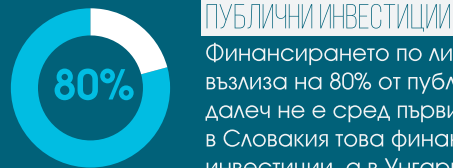
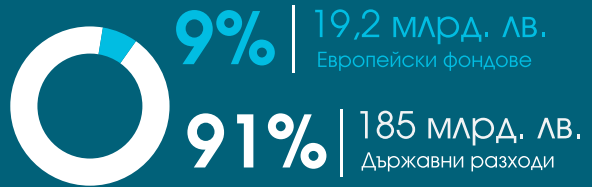
На стратегическо ниво европейските фондове подкрепят реформи за по-бързо и успешно развитие на страната. На едно по-лично ниво - те оказват положително въздействие върху всеки, който участва в изпълнението на проектите и върху крайните бенефициенти на помощта.

Тази всеобхватност на фондовете определя **тяхната значимост** за постигане на социално и икономическо развитие и нашата отговорност да ги използваме ефективно и целенасочено. Само така можем да гарантираме дългосрочна устойчивост на успеха и пълна реализация на потенциала на България.

Държавните институции, ангажирани с процеса по управление на средствата от ЕС

Структурните фондове и Кохезионният фонд са основен фактор, който подкрепя икономиката на България и допринася за намаляване на различията между българските региони и тези на развитите държави-членки на ЕС.

Финансирането по линия на Кохезионната политика в България възлиза на 80% от публичните инвестиции. Все пак, страната далеч не е сред първите по този показател – за сравнение, в Словакия това финансиране представлява 92% от публичните инвестиции, а в Унгария – 88%.

РЕЗУЛТАТИ

800 000 БМЗО са участвали в извънкласни форми, финансирани с европейски средства

33 000 НАД отпаднали от училище деца са се завърнали в клас в резултат на допълнителните усилия за намаляване на ранното отпадане

над **69 000** безработни обучени
65 000 са започнали работа след обучението

125 000 студенти и ученици са участвали в практики в реална работна среда

332 000 лица са включени в обучение за подобряване на ефективността на работната сила

27 000 студенти, включени в програми за дистанционно обучение

15 000 завършили програми за ограмотяване на възрастни

ОБРАЗОВАНИЕ, СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ И ПАЗАР НА ТРУДА

58 214 Лица обслужвани в семейна среда

962 Деца, включени в процеса на деинституционализация

ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ВОДИ И ОТПАДЪЦИ

2 405 км Изградена/реконструирана ВМК мрежа

466 000 Население, което ползва ВМК мрежата

37 Изградени / реконструирани пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ)

7 Регионални системи за управление на отпадъците

409 000 Население, което се обслужва от новоизградени/рехабилитирани пречиствателни станции

2 073 002 Население, обслужвано от регионални системи за управление на отпадъците

ИНВЕСТИЦИИ В РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА

6 434 Създадени работни места в резултат на директни инвестиции в предприятия

14,71 € МЛН

170 стартиращи предприятия

358 Проекта за подобряване на ИКТ в предприятията

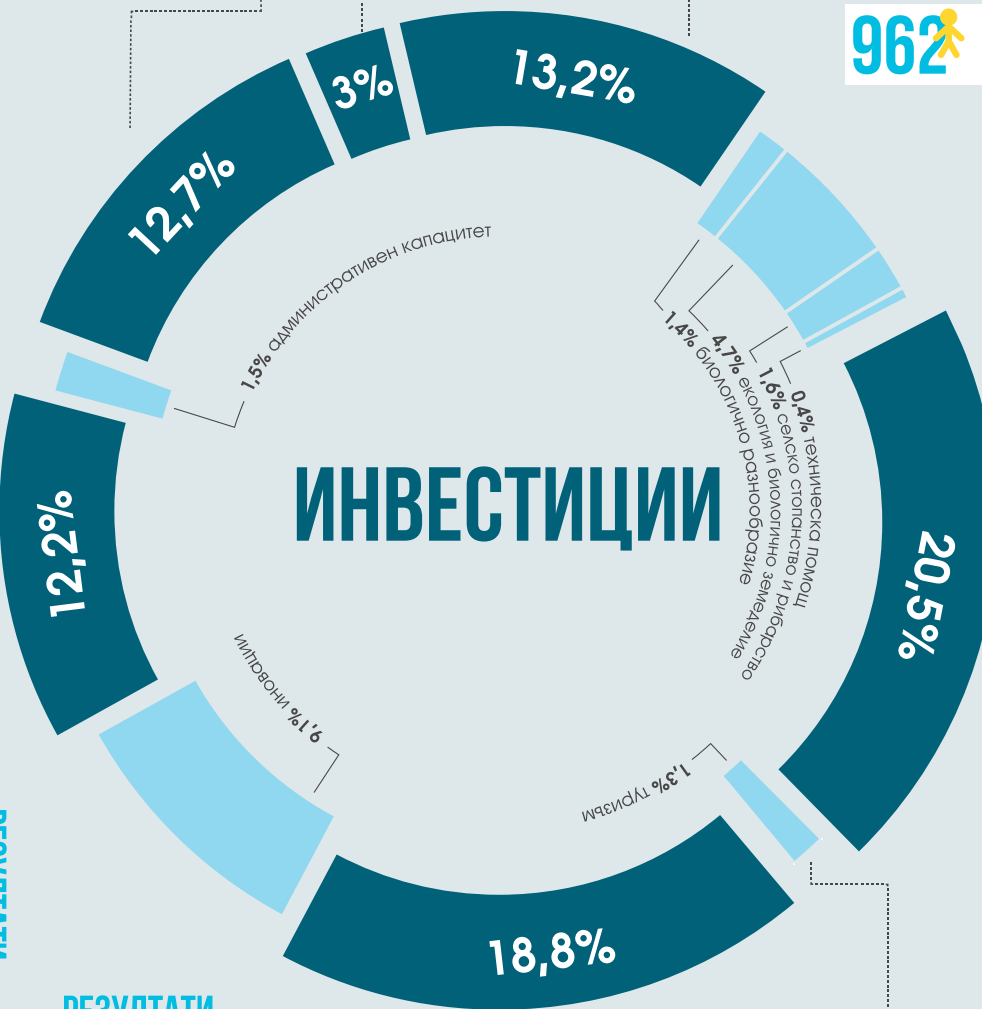
1 222 Подкрепени проекта за инвестиции в предприятия

5 807 Подкрепени стопанства на млади фермери

108 проекта за сътрудничество с изследователски институти

1 747 Проекта в подкрепа на бизнеса, предприемачеството и новите технологии

244 Проекта за въвеждане на възобновяеми енергийни източници в предприятията

ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

175 км новоизградени автомагистрали

2 968 км рехабилитирани второкласни, третокласни и общински пътища

250 км рехабилитирани ж.п. линии

20,7 км изградени метро линии

20 метро станции

РЕЗУЛТАТИ

585 БР Подобрена образователна инфраструктура

14 БР Подобрена инфраструктура на здравеопазването

100 000 души ползват подобрената здравна инфраструктура

3 000 000 кв.м. Изградени/рехабилитирани паркове, зелени площи, детски площадки

3 200 000 Население, което ползва обновената градска среда

821 кв.м. Изградени пешеходни зони, велоалеи, тротоари

72 Подобрена инфраструктура в сферата на културата

246 000 НАД ученици се обучават в обновени и ремонтирани училища

МЕСТНО И РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ТУРИЗЪМ

56 МЛН € Инвестиции в туризъм, чрез създаване на микропредприятия

109 Развити туристически атракции/обекти

96 093 Допълнителен годишен брой посетители на подкрепените туристически атракции

Резултатите от европейските инвестиции са измерими. Те улесняват ежедневието на българите.

Изградената инфраструктура е условие за нормалното функциониране на икономиката, превръщайки страната в по-добро място за живот и работа. Модернизацията на бизнеса, инвестицията в хората, в тяхната квалификация и умения, инвестициите в градска среда, в развитие на селата, в борбата с бедността и социалното изключване, се случват по-бързо и успешно благодарение на европейските политики и финансиране. Те носят европейска добавена стойност и водят до подобряване на условията за живот и труд, стимулират икономическа активност и растеж.

ЕФЕКТИ

На национално ниво положителният нетен ефект върху бизнес индикаторите на предприятията в резултат на активизираната от еврофондовете икономическа дейност се свежда до:

35%

по-високи нива на инвестициите във фирмите

24%

увеличение в разходите за възнаграждения

20%

нарастване в произведената продукция на предприятията

11%

нарастване на приходите от дейността

4%

по-голяма печалба

По-интензивното участие в европейските програми води до по-добро бизнес развитие в сравнение с регионите с по-слабо използване на европейските средства.

е кумулативното нарастване на обема на частните инвестиции към края на 2015 г. спрямо сценария, в който отсъстват интервенциите по линия на СКФ

+10,1%

Към края на 2015 г. в резултат на изпълнението на седемте оперативни програми, Програмата за развитие на селските райони и Програма „Рибартство“ реалният БВП на страната е с 10.1% по-висок в сравнение със сценария, в който липсват инвестиционни разходи

ПРИБЩАВАЩ РАСТЕЖ

1

- Инвестиции в хората
- Бъдеще и реализация
- Социални услуги в помощ на хората
- Деинституционализацията - посока към щастливо детство
- Отговорни към здравето

ИНВЕСТИЦИИ В ХОРАТА

Образованието на децата ни

Европейските фондове имат съществено значение за икономическия растеж на България. Безвъзмездно предоставените средства ни дават възможност за инвестиции не само в страната, но най-вече в хората. Работим, за да подобрим качеството на живот, да постигнем високи нива на заетост, да осигурим достъп до качествено образование и учене през целия живот.

В периода 2007 - 2013 г. със средства от Европейския социален фонд се подпомагат **над 1.8 млн. българи** - да завършат обучението си и да придобият допълнителна квалификация. Бизнесът разполага с подготвени кадри и вече е по-плавен преходът от образование към заетост.

- › **1 284 хил.** от тях са деца, ученици и студенти, които получават подкрепа, за да продължат образованието си.
- › Създават се **над 140 хил. работни места.**
- › Развива се системата за учене през целия живот. Малко над **400 хил.** са лицата, включени в обучението за придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности.
- › **Над 80 хил. учители и преподаватели** се включват в различни обучения, а практическо обучение в реална работна среда се осигурява за близо **38 хил. ученици** от професионалните гимназии и **над 102 хил. студенти.**
- › Създава се система за извънкласни дейности.
- › Допринася се за превенцията на ранното отпадане от училище като се работи със **176 хил. деца, ученици и родители**, сред които **над 81 хил. деца** от ромски произход.

Достъп до качествено образование
и учене през целия живот

ПОСТИЖЕНИЯ В ОБЛАСТТА НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

- Наг 200 хил. ученици участват в извънкласни и извън-училищни дейности;
- Наг 800 средищни училища въвеждат целодневна организация на учебния процес;
- Наг 170 хил. ученици в средищните училища подобряват образователните си резултати чрез участие в полуинтернатни групи;
- Подобрява се държавната и общинската образователна инфраструктура (извършен ремонт и модернизация на 363 сараду).

ПОСТИЖЕНИЯ В СФЕРАТА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

- Разработва се и стартира Рейтинговата система на висшите училища в България;
- Повече от 200 хил. студенти получават стипендии;
- Наг 5 хил. докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени получават финансиране;
- Ремонтират се и се модернизират 43 висши училища в страната.

ПОДОБРЯВАНЕ НА ДОСТЪПА ДО УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

- Близо 20 хил. възрастни успешно завършват курсове за ограмотяване и за получаване на образователна степен, за да имат по-добри шансове за работа;
- 130 248 лица се включват в програми за заетост или стажуване.

Наука и образование за бъдещето

За първи път през програмния период 2014 - 2020 г. има оперативна програма, която е насочена изцяло към науката и образованието. ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ има три основни цели:

- да намали под 11% преждевременно напусналите училище;
- да увеличи до 36% завършилите висше образование между 30 и 34-годишна възраст;
- да повиши инвестициите за наука и научни изследвания до 1,5 % от БВП.

КАКВО ЩЕ ПОСТИГНЕМ В ОБЛАСТТА НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ?

- **Над 160 хил. ученици от 1 500 училища** всяка година ще участват в дейности за повишаване на мотивацията им за учене и развитие на различни умения. Извънкласните занимания ще помагат на учениците да наваксват с материала, за да не отпадат от училище, както и на талантливите деца да се подготвят за олимпиади и състезания.
- **20 хил. ученици** ще имат възможност да практикуват в реална работна среда, за да подобрят своите умения.
- **200 хил. ученици** ще бъдат обхванати от дейности за кариерно ориентиране, като и през новия програмен период ще продължи подкрепата за изградените 28 областни центъра за кариерно ориентиране в училищата.
- **42 600 педагогически специалисти** ще повишат своята квалификация, за да се гарантира по-високо качество на образователния процес.

КАК ЩЕ РАЗВИВАМЕ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ?

- **90 хил. студенти** ще бъдат включени в практики в реална работна среда, за да се подобри връзката между образованието и бизнеса.
- **30 хил. студенти** ще получат стипендии в приоритетни за икономиката направления.
- **850 студенти** ще участват в програми за мобилност.
- **Над 500 млади учени** ще получат подкрепа в сферата на научните изследвания и развойната дейност.
- **4 500 преподаватели** във висши училища ще повишат квалификацията си.

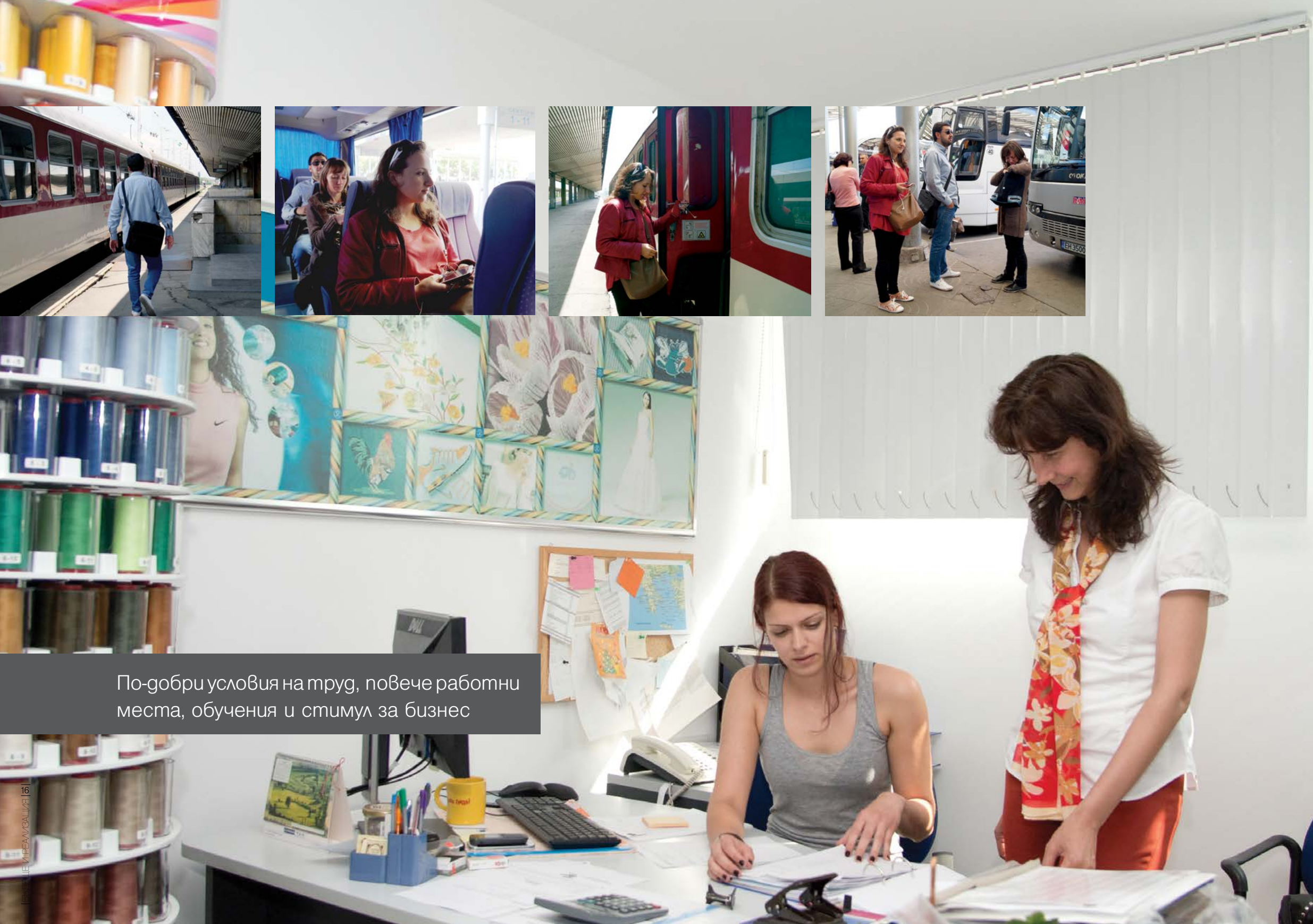
КАК ЩЕ СЪЗДАДЕМ ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ?

- **Над 56 хил. деца, ученици и младежи** от маргинализирани общности, включително роми, ще бъдат интегрирани в образователната система чрез различни дейности.
- **2 300 деца и ученици със специални образователни потребности** ще получат по-добър достъп до качествено образование.
- **20 хил. лица** над 16-годишна възраст, включително роми, ще бъдат включени в курсове по ограмотяване.

Чрез Европейския фонд за регионално развитие се финансират **над 1 038 сгради** от образователната инфраструктура. В тях се извършват дейности по санитарне, ремонт и реконструкция. Доставя се оборудване за функционирането на тези сгради (детски ясли и градини, основни и средни училища и университети, учебни зали, библиотеки, лаборатории, спортни съоръжения, учебни корпуси и др.)

По-добри условия на труд, повече работни места, обучения и стимул за бизнес

БЪДЕЩЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ

Мобилност, преквалификация и предприемачество

Европейският социален фонд гържи хората да развият своите умения и потенциал. Затова голяма част от средствата са за осигуряване на по-добра и по-качествена заетост.

Именно създаването на работни места и мобилността до работата бяха част от приоритетите ни през изминалия програмен период 2007 - 2013 г.:

- инвестира се в подобряване условията на труд и **1 436 фирми** се възползват от тази възможност;
- подпомога се наемането на лица, които живеят в различен от работата район, като се стимулират работодателите да ги наемат и поемат пътните им разходи до местоработата;
- насърчават се гъвкави мерки за заетост, позволяващи плаващо работно време, ротация на работното място, както и дистанционна работа.

В рамките на професионалната мобилност се дава възможност и за следдипломна квалификация, само-наетост и насърчаване на предприемачеството.

Инвестицията в тази насока е в три направления:

- курсове за развиване на предприемачески, управленски и бизнес умения;
- насърчаване на безработните лица, сред които и младежи, да стартират свой бизнес;
- финансово подпомагане на новорегистрираните предприятия и фирми;
- предоставяне на консултантски услуги за извършване на маркетингови проучвания, анализи, счетоводна отчетност и финанси, както и на консултации, свързани с националното и европейското законодателство в тази сфера.

С цел повишаване производителността на труда и създаване на условия за устойчива заетост се предоставят квалификационни услуги и обучения за заети лица в микро, малки, средни и големи предприятия.

Те се записват на курсове за професионална квалификация и ключови умения, за да придобият повече знания и да получат по-добри възможности за реализация. Създават се общо **39** Центъра за кариерно развитие в областните центрове.

Започнатото през програмния период 2007 - 2013 г. остава наша цел и фокус и през новия програмнен период 2014 - 2020 г.

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ В ПОМОЩ НА ХОРАТА

Личен и социален асистент

На територията на цялата страна, с помощта на Европейските социални фондове, се изпълняват проекти, чиято основна цел е да подпомагат възрастни, самотни и болни хора. Да се намалят ежедневните им затруднения в домашната среда. Да се осигури достоен живот на хора, които не могат да се грижат сами за себе си, без да бъдат настанявани в институции.

Предоставят се социални услуги в семейна среда - „личен асистент“, „социален асистент“ и „домашен помощник“. Това отваря и работни места в сектора на социалната икономика:

- Над 58 хил. лица се възползват от услугите в семейна среда.
- Над 35 хил. души са наети за осъществяването на тези услуги.

Достоен живот за родителите ни

Помага се основно на хора с трайни увреждания; на изтърпели наказание лишаване от свобода; на самотни родители, многодетни майки; лица от малцинствени етнически групи; лица, напускащи специализирани институции; страдащи от различни зависимости; дълготрайно безработни българи.

Хора в неравностойно положение получават шанс да работят и да се адаптират към трудовия пазар. Новосъздадените предприятия в сферата на социалната икономика са **81**, а общият брой на лицата, започнали работа в тази сфера доближава **7 900**.

Временно настаняване

В трите общини Видин, Девня, Дупница се създават пилотни **модели за осигуряване** на социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението. **16 млн. лв. се насочват за обновяване** и промяна на предназначението на **съществуващи сгради**, собственост на публични власти или сдружения с нестопанска цел. Това допринася за социално включване на хората в неравностойно и уязвимо положение чрез повишаване на техния жизнен стандарт. Постига се и подобряване на качеството на жилищния фонд в градовете.

Семейство за всяко дете

ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯТА – ПОСОКА КЪМ ЩАСТЛИВО ДЕТСТВО

Подобряване на качеството на услугата „приемна грижа“

Със средства от Европейския фонд за регионално развитие се заменя институционалната грижа и се създават **нови възможности** за децата с увреждания и техните семейства.

Подписват се **60 договора** на обща стойност от **93 млн. лв.** Изграждат, оборудват и се обзавеждат **Центрове за настаняване от семеен тип - 132** и **защитени жилища - 26.**

В унисон с Националната стратегия за деинституционализация на децата в Република България, през изминалия програмен период 2007 - 2013 г. Европейският социален фонд подкрепя мерки за извеждането на децата от институции и настаняването им в резидентни услуги от семеен тип. На преден план се извеждат услугите „приемна грижа“, реинтеграция в биологичното семейство и осиновяване.

До края на 2015 г. се затварят всички специализирани институции за деца и младежи с увреждания. Изграждат се **149** центъра за настаняване от семеен тип и **36** защитени жилища в страната.

Преструктурират се домовете за медико-социални грижи за деца от 0 до 3-годишна възраст в 8 пилотни области: Габрово, Монтана, Пазарджик, Перник, Пловдив, София, Русе, Търговище. **Над 180** деца на възраст до 3 години се реинтегрират в биологичните си семейства.

Професионалната и доброволна приемна грижа се развива на територията на цялата държава. Приемните семейства са **близо 2 хил.**, като през тях преминават също **над 2 хил. деца**. Част от тях се реинтегрират в биологичното си семейство, други се осиновяват, а някои се настаняват в подобна услуга от семеен тип.

Мерките, в които се инвестира до този момент, продължават да са приоритет и през новия програмен период. Тогава ще се насочат усилия към подобряване на качеството на услугата „приемна грижа“.

ОТГОВОРНИ КЪМ ЗДРАВЕТО

Модерна здравна инфраструктура

ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г. се насочва и към здравеопазването в България. На министерство на здравеопазването се предоставя безвъзмездна финансова помощ в размер на **147 млн. лв.** Средствата се използват за реконструкция и обновяване на **17 държавни лечебни заведения.**

Приключват **21 проекта** за реконструкция/обновяване и оборудване на общински лечебни заведения в градските агломерации. Това дава възможност **114 хил. българи** да бъдат обслужени от по-добра и модерна здравна инфраструктура.

Болниците с центрове за високотехнологична медицина

Основни компоненти при реализация на проектите за тези 147 млн. лв. са доставка на медицинска апаратура и изпълнение на строително-монтажни работи в помещенията, в които се монтира апаратурата. Предприети са и мерки за енергийна ефективност и осигуряване на достъпна среда.

Болниците вече разполагат със съвременна апаратура, която по нищо не отстъпва на апаратурата за ранна диагностика в другите страни-членки на Европейския съюз - ядрено магнитен томограф, многодетекторен компютърен томограф, рентген, дигитална ехографска система, ендоскопска апаратура, бронхоскоп, гастро и колоноскоп, мамографска апаратура и други. Въведената в експлоатация медицинска апаратура осигурява условия и за повишаване квалификацията на медицинския персонал на лечебните заведения.

За по-голямата част от държавните болници финансирането от ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г. е най-голямата инвестиция от създаването им.

Осигурява се качествена и ефективна терапия за значително по-кратко време. Голяма част от българите получават възможност за бърза и адекватна диагностика и лечение, които преди търсеха в чужбина.

ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ

2

- Динамичен и конкурентен бизнес
- Иновации и нови предизвикателства

ДИНАМИЧЕН И КОНКУРЕНТЕН БИЗНЕС

Подкрепата на бизнеса е приоритет за страната ни. И за в бъдеще ще работим да има благоприятни условия за стартиране на бизнес и среда за обучение. Ще насърчаваме бизнеса да търси по-пряк път към иновациите. Ще стимулираме опитите на българските предприемачи да се позиционират на световните пазари в прилагането на най-модерни технологии с добро качество и конкурентни цени.

Подадохме ръка на предприемчивите българи

Наред с технологичната модернизация и развитието на малкия и средния бизнес се инвестира и в човешкия фактор. С помощта на Европейския социален фонд се подпомага развитието на малкия и средния бизнес, насърчава се стартирането на самостоятелна стопанска дейност и се подпомагат безработни лица да развият собствен бизнес.

16 хил. безработни се подкрепят чрез преминаване на специализирани обучения по професия „Сътрудник в малък и среден бизнес“ и професия „Сътрудник бизнес услуги“ и/или консултантски услуги.

На 1 120 новостартиращи предприятия се предоставя безвъзмездна финансова помощ.

В тях над 1 700 са заетите лица и 1 120 са самонаети към края на програмния период.

По този начин се стимулира предприемачеството, за да има конкурентен бизнес и адекватен пазар на труда.

Започнатото остава наша цел и през новия програмнен период 2014 - 2020 г.

Най-важните приоритети остават:

- самостоятелна заетост;
- предприемачеството;
- създаването на иновативни микро, малки и средни предприятия.

Насърчаването на бизнеса
остава приоритет

Технологична модернизация в малки и средни предприятия

Технологичната модернизация допринася за:

- повишаване конкурентоспособността на българските фирми от различни сектори;
- насърчаване инвестициите в съвременни технологии и оборудване;
- улеснен достъп до професионални консултации, свързани с въвеждането в експлоатация на новите технологии, процеси, продукти и услуги.

През програмния период 2007 - 2013 г. се финансират проекти за закупуване и въвеждане в експлоатация на компютърно оборудване, инсталиране на софтуерни приложения за управление на производствения процес, специализирани компютърни приложения за дизайн и разработване на продукти, права по патенти, лицензи, „ноу-хау“ и др.

Подобно на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007 - 2013 г., подкрепата по новата ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 - 2020 г. отново има за своя дългосрочна цел да разшири производствените възможности на фирмите. Това дава възможност да се предложи продукция, отговаряща на най-добрите практики в ЕС.

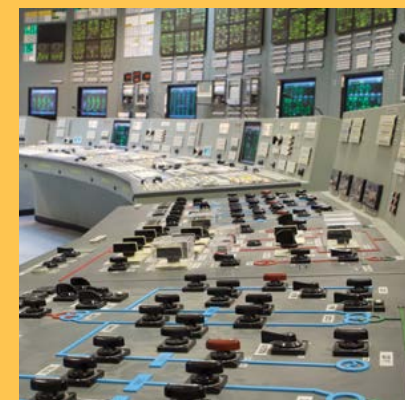

Технологично развитие в големи предприятия

Основна цел на подкрепата за големите предприятия в България е да се постигне технологична модернизация чрез насърчаване изпълнението на инвестиционни проекти, които са пряко свързани с внедряването на иновативни продукти, процеси, услуги и технологии.

- ☛ Финансират се дейности за закупуване и въвеждане в експлоатация на машини, съоръжения и оборудване, софтуерни приложения за управление на производствения процес, права по патенти, лицензи, „ноу-хау“.
- ☛ Отпускат се средства за подобряване на функционалните характеристики на съществуващи сгради и производствени помещения чрез строително-монтажни работи (СМР) и др.

Тази подкрепа е от ключово значение за повишаване на конкурентоспособността и устойчивото развитие на големите предприятия в страната.

Покриване на изискванията на международно признати стандарти

За насърчаване на конкурентоспособността на българските предприятия и за постигане на съответствие на продуктите/услугите, предлагани от тях, с изискванията на европейските/международните стандарти се предоставя подкрепа за въвеждане на системи за управление и добри производствени практики. Те са фактор за подобряване и оптимизиране на производствения процес, за постигане на ефективна организация на цялостната дейност и създаване на продукти и услуги с висока добавена стойност.

Правят се инвестиции в ново оборудване и нови технологии. Предоставят се професионални съвети и консултации за предварителен анализ, подготовка, изграждане и внедряване на стандартизирани системи за управление. Насърчава се разработване и внедряване на софтуерни системи за управление на ресурсите в предприятията (ERP системи), работата с клиентите (CRM системи) и производствените ресурси (MOM системи).

Подкрепа за развитието на клъстерите в България

Създаването и развитието на клъстерите в България е един от факторите за повишаване на конкурентоспособността на българските предприятия. Предоставя се подкрепа за изграждане и укрепване на административния и управленски капацитет на клъстерите, за развитие на продуктите и услугите, разширяване на пазарните позиции и привличане на нови членове. Насърчават се инвестициите в съвременни технологии и оборудване за общи клъстерни дейности.

Подпомагат се инициативи за осигуряване на персонал за управление и координация на клъстерните дейности, ресурсно обезпечаване, участие в семинари, обучения, конференции, информационни събития, обмен на опит, добри практики и др.

Набляга се на клъстерният маркетинг, на анализа на целевите пазари в страната и в чужбина, на популяризиране на името (марката) на клъстера и участието му в национални и международни изложения и панаири.

Бизнесът в селските райони

Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 г. осигурява по-добри условия за живот за над 560 хил. жители. Реално изплатените средства по Програмата са в размер на **6 009 620 221,39 лв.**

Към края на програмния период въз основа на постигнатото се налага извода, че е осъществен напредък и по отношение развитието на конкурентноспособни и основани на иновации земеделие и хранително-вкусова промишленост, опазване на природните ресурси и околната среда.

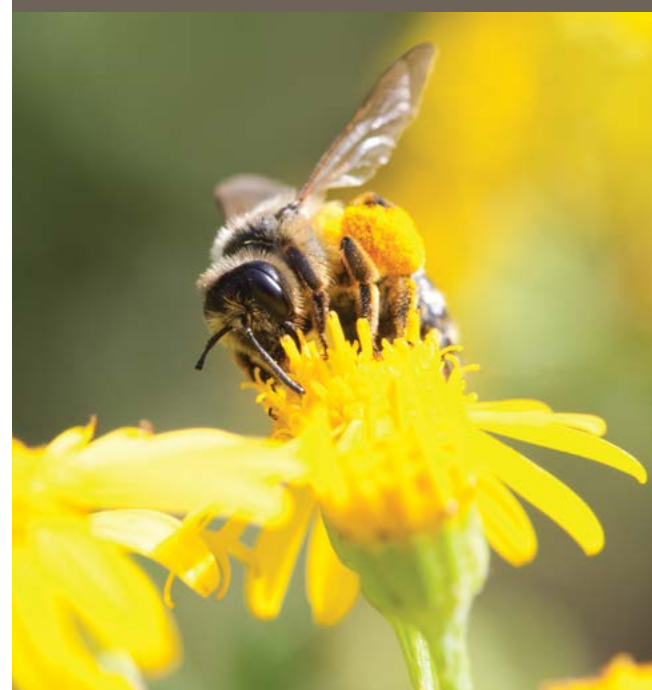
Също така, въз основа на прилагането на подхода „ЛИДЕР“, е изграден солиден местен капацитет в селските райони, което е предпоставка за бъдещо успешно местно самоуправление.

За опита и добрия пример

Подкрепа и осъществяване на идеите си бенефициентите намират и по мерките на Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 г.

Добричкото село Прилеп се радва на голям туристически интерес, благодарение на изградения център за директна продажба и дегустация на мед, реализиран по Мярка 311 „Разнообразяване към неземеделски дейности“. Закупува се демонстрационно оборудване - центрофуга, с която се прави мед пред посетителите. Могат да се видят различни пчелни жилища: каменна пещера, дънери и хралупи, глинени кошери, както е бил използван в Египет и Израел, плетен кошер, типичен за нашите земи. Посетителите могат да опитат разнообразните медени продукти: медено-таханови бонбони, медени блокчета, дори медена ракия.

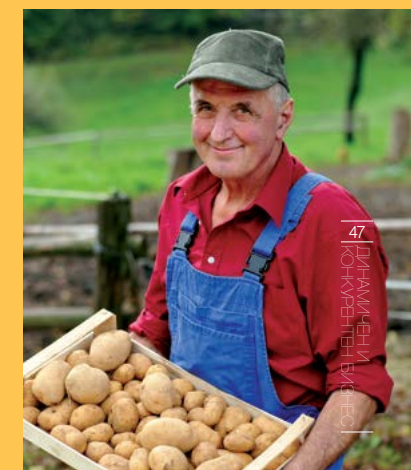
Осигурена е работа на 400 души от с. Долна Диканя, община Радомир, благодарение на изградената инсталация за анаеробно разграждане на биологични отпадъци, пречиствателна станция и фотоволтаична инсталация в предприятие за преработка на зеленчуци.

Общият размер на инвестицията е над 8 млн. лв., като 50% от средствата са по Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 г., в изпълнение на Мярка 123 „Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти“.

Това е най-голямата инвестиция в региона за последните 40 години.

Това е единственото по рода си предприятие в Югоизточна Европа за обработката и пакетирането на сурови зеленчуци.

Внедрена е екологична енергоспестяваща и безотпадна технология в производството, която намалява себестойността на продуктите и повишава конкурентоспособността на предприятието. Технологията е нова за Европа.

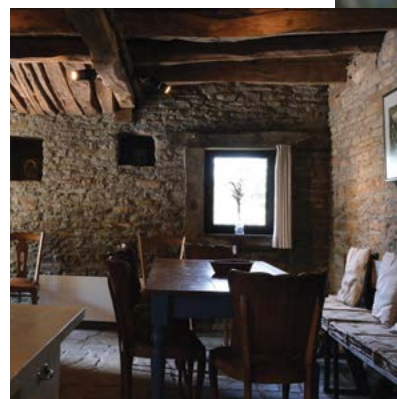
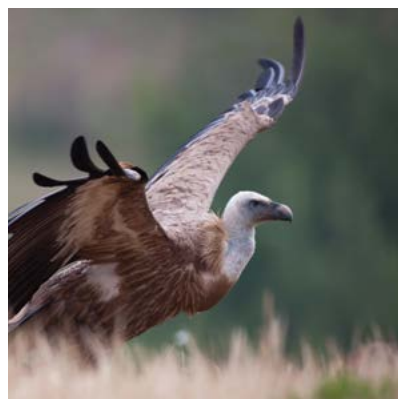

Увеличението на туристите подпомага икономическото развитие на община Стрелча. Туристическата пътека до природните скални образувания в местността „Скумсале“ е изградена с помощта на Мярка 313 от Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 г. Стойността на проекта е 197 хил. лв., а дължината на пътеката - 4,25 км. Изпълнението на дейностите по проекта **увеличава и броят на заетите лица.**

В настоящия период 2014 - 2020 г. Програмата за развитие на селските райони е с общ бюджет 5 706 124 757,40 лв. за изпълнение на три цели:

- повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското стопанство и хранителната промишленост;
- опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурси в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях;
- социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социално включване и по-добро качество на живот.

Рибарство и аквакултури

За развитие на рибарството и аквакултурите се инвестират **общо 176 млн. лв.** в **555** проекта по ОП „Развитие на сектор рибарство“ 2007 - 2013 г.

- 65 стопанства за отглеждане на аквакултури
- 17 преработвателни предприятия
- 1 110 нови работни места

В настоящия програмен период продължават инвестициите в повишаване на конкурентоспособността и жизнеспособността на аквакултурните ферми и рибопреработвателните предприятия.

Търсят се инициативни хора, които искат да имат модерни стопанства или да извършват висококачествена преработка на рибата, като едновременно с това показват отговорно отношение към околната среда и подобряват ресурсната си ефективност.

Инвестиции в производство на сладководна и морска аквакултура

Сладководна аквакултура:

- Една от най-модерните технологии, която позволява увеличаване на производството на аквакултури при екологосъобразни условия е внедрена при изградената ферма за интензивно отглеждане на аквакултури – рециркулационна система в село Славеево, община Добричка. Произвежда се средно **100 т/г** риба за консумация. Разкриват се **5** нови работни места. Общата стойност на инвестицията е **3,2 млн. лв.**

Производство и реализация на пазара на 120 тона дъгова пъстърва, благодарение на реализиран проект „Изграждане и оборудване на садкова ферма „ДУПЛЕКС - АХ“ за риборазвъждане на пъстърва в акваторията на яз. Доспат“. В строителството на фермата се използват модерни и екологично издържани конструкции от пластмасови тръби. Разкриват се **7 нови работни места** в района. Проектът е на стойност **735 хил. лв.**

Морска аквакултура:

Годишно производство на **810 тона черноморска мида** и **разкрити нови работни места**, по линия на проект „Модернизация и разширение на ферма за морски аквакултури - черноморски миди“. Въведена е оптимална технология „култивиране на миди“, съобразена с характеристиките на Черно море – двойна дълга линия. Разработена е подходяща инсталация, биотехника и пълна биотехнология за култивиране на черни миди. Общата стойност на инвестицията е **1,3 млн. лв.**

Преработка на риба и рибни продукти:

Преработка на **средно 73 тона жива риба годишно** в предприятие в село Славеево, община Добричка и **разкрити 7 нови работни места** по линия на Проект „Изграждане на сграда /цех/ за обработка и преработка на аквакултури“. Част от нея се доставя от аквакултурното стопанство на бенефициента, изградено също със средства по Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“ 2007 - 2013 г. Стойността на инвестицията е **1,2 млн. лв.**

Първото и единствено до момента в България, което съответства на световната практика и отговаря на актуалните нужди в сектора е стоковото тържище в близост до Бургас за продажба на едро на риба, рибни продукти, аквакултури и продукти от аквакултури. Стоковото тържище предоставя възможност на хората, занимаващи се с риболов, директно да продават улова си. Инвестицията е за над 10 млн. лв. и осигурява заетост на 49 души.

За реконструкция и модернизирание на рибарски пристанища Сарафово, Поморие и Черноморец се инвестират 28,5 млн. лв.

Увеличава се капацитетът на трите пристанища до 310 бр. логкомес-та.

Изграждат се модерни хладилни съоръжения за съхранение на риба и производство на люспест лед през топлите месеци.

Функционират три рибни борси.

По проекта за реконструкция и модернизация на пристанище Сарафово се изгражда инфраструктура и оборудване за предоставяне на съпътстващи риболова дейности с обща пристанищна територия от 16 хил. кв.м. Инвестицията по проекта е над 9 млн. лв.

И през новия период ще продължи модернизацията на рибарски пристанища на Черно море и по река Дунав. Целта е да се увеличи, както капацитетът на пристанищата, така и възможностите за съхранение на рибата и нейната директна продажба. Улеснявайки прякото предлагане, ще се осигури директна връзка между рибарите и потребителите.

Подходът „Водено от общностите местно развитие“

Подходът „Отдолу нагоре“ се прилага от Местните инициативни рибарски групи (МИРГ) с общ бюджет 41 млн. лв. по ОП „Развитие на сектор рибарство“ 2007 - 2013 г.:

сздават се 6 МИРГ на територията на страната;

реализират се 241 проекта по Местните стратегии за развитие;

отворят се 341 нови работни места.

И през периода 2014 - 2020 г. ще продължи да се подпомага устойчивото развитие на рибарските райони (райони по Черноморието, р. Дунав и вътрешността на страната, където има традиции в рибовъдството).

При разработването на стратегиите за местно развитие, активно участие имат и рибарските общности. С тяхно съдействие се идентифицират конкретните нужди на територията, така че след изпълнението на стратегиите да се стигне до реален икономическия растеж, социално приобщаване и създаване на работни места.

Иновациите - ключ към растежа на бизнеса

ИНОВАЦИИ И НОВИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Иновациите са един от основните фактори за осигуряване на конкурентоспособност на фирмено и национално равнище. Те са основна предпоставка за изграждане на икономика, базирана на знанието и са ключ към растежа на бизнеса в много съвременни компании.

През изминалия програмен период 2007 - 2013 г. за внедряване на иновации в предприятията се закупуват ново оборудване, необходимо за внедряване на иновативни продукти, процеси или услуги; комплектни възли, агрегати, детайли и материали, влагани при създаване на част от или на цели поточни линии за производство на иновативни продукти.

Извършват се услуги, свързани с оптимизиране на технологии за производство или реализиране на иновативни продукти, процеси или услуги. Предоставят се консултантски и юридически услуги, свързани със закрила на правата върху индустриалната собственост на национално и международно равнище.

През новия програмен период, чрез ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 - 2020 г., се осигуряват средства за „Технологично развитие и иновации“. Това е сериозна предпоставка за подкрепа на иновативното развитие на малките и средни предприятия за в бъдеще.

Научноизследователска и развойна дейност

Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за реализирането на успешни научноизследователски и развойни проекти от българските предприятия. Целта е да се създадат нови или да се усъвършенстват съществуващи иновативни продукти, процеси и услуги, насочени към повишаване на икономическата ефективност, иновативния потенциал и технологичното развитие на предприятията.

Закупува се ново оборудване за приложни изследвания, което разширява възможностите за извършване на изследователска и развойна дейност. В допълнение, на предприятията се предоставя достъп до професионални услуги и консултации, пряко свързани с придобиването на права по индустриална собственост.

Първият научно-технологичен парк в България - пример за икономика на знанието на Балканите

Изграждането на първия научно-технологичен парк в България е широкомащабен проект, който се финансира от ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007 - 2013 г. и се осъществява от „София Тех Парк“ АД. Неговата основна цел е да повиши иновационния капацитет на страната. Той улеснява обмена на знания и опит между академичните среди и бизнеса и подпомага развитието на иновативни стартиращи компании. Паркът създава среда, в която присъстват представители на науката и бизнеса. Действа като платформа, улесняваща комуникацията между тях.

Научно-технологичният парк разполага с комплекс, в който са включени **11 високотехнологични лаборатории**, специализирани в различни области - високотехнологични изчисления, виртуална реалност, бързо прототипиране, киберсигурност, биофармацевтика и др. Модерната и мултифункционална сграда „Иновационен форум“ е място за срещи и подбрани събития по теми, свързани с технологии, иновации, предприемачество, наука и образование. Музей „Експериментариум“ е експозиционно пространство за широката общественост и по-специално - за деца, ученици и студенти с интерес към науката и технологиите.

Паркът е инкубатор, подкрепящ развитието на иновативни стартиращи (startup) и съпътстващи (spin-off) компании, чиято основна дейност попада във фокусните области на парка: ИКТ, науки за живота и биотехнологии, зелена енергия и чисти технологии. В допълнение, спортен комплекс и етажен паркинг са останалите компоненти на парка, които играят важна роля за формирането на добра работна среда.

Финансови инструменти

Инструменти за финансов инженеринг в България се прилагат в рамките на Инициативата JEREMIE и Инициатива JESSICA. Създават се пет инструмента за финансов инженеринг – **два дъгови:**

- ☞ за портфейлни гаранции;
- ☞ за нисколихвени продукти;

и три дялови:

- ☞ за първоначално финансиране;
- ☞ за рисков капитал;
- ☞ за съфинансиране.

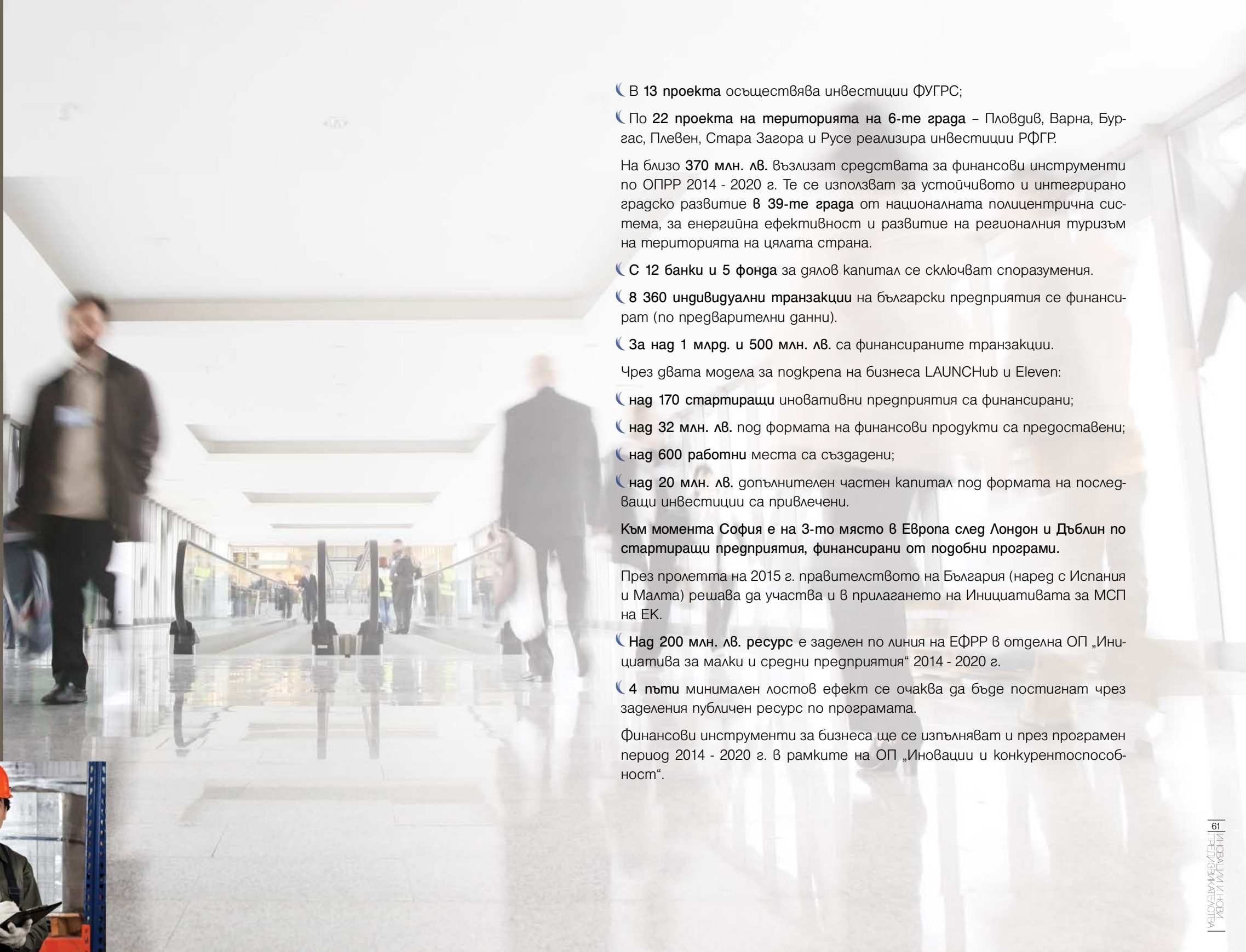
Те са предназначени за покриване на нуждите от финансиране на българските МСП във всяка една фаза от тяхното развитие.

64,5 млн. лв. се отделят през програмен период 2007 - 2013 г. по финансовия инструмент JESSICA по ОП „Регионално развитие“ (ОПРР). Холдингов фонд за финансовия инструмент до 2015 г. е Европейската инвестиционна банка. За целите на инвестиране на предвидения ресурс са избрани два фонда за градско развитие:

- ☞ Фонд за устойчиво градско развитие на София (ФУГРС) за територията на София;
- ☞ Регионален фонд за градско развитие (РФГР) на територията на градовете Пловдив, Варна, Бургас, Плевен, Стара Загора и Русе.

98,4 млн. лв. и 58,5 млн. лв. привлечен капитал от проектните инициатори е осигурено съфинансиране от двата фонда към края на 2015 г., в рамките на проектите за градско развитие.

Общо **35 договора** за предоставяне на кредит се сключват до края на 2015 г. по инициатива JESSICA. Чрез тях се финансират проекти за градско развитие, които допринасят за подобряване на качеството на живот в седемте най-големи града на България, определени за интервенции по инициативата JESSICA. Предоставя се възвръщаема подкрепа за реализиране на инвестиции в здравна, образователна, спортна инфраструктура, пазари и бизнес инфраструктура, включително за обновяване на западнали индустриални територии в рамките на зони с потенциал за икономическо развитие, паркинги, културни и развлекателни обекти.

☞ **В 13 проекта** осъществява инвестиции ФУГРС;

☞ **По 22 проекта на територията на 6-те града** – Пловдив, Варна, Бургас, Плевен, Стара Загора и Русе реализира инвестиции РФГР.

На близо **370 млн. лв.** възлизат средствата за финансови инструменти по ОПРР 2014 - 2020 г. Те се използват за устойчивото и интегрирано градско развитие **в 39-те града** от националната полицентрична система, за енергийна ефективност и развитие на регионалния туризъм на територията на цялата страна.

☞ **С 12 банки и 5 фонда** за дялов капитал се сключват споразумения.

☞ **В 360 индивидуални транзакции** на български предприятия се финансира (по предварителни данни).

☞ **За над 1 млрд. и 500 млн. лв.** са финансирани транзакции.

Чрез двата модела за подкрепа на бизнеса LAUNCHub и Eleven:

☞ **над 170 стартиращи** иновативни предприятия са финансирани;

☞ **над 32 млн. лв.** под формата на финансови продукти са предоставени;

☞ **над 600 работни места** са създадени;

☞ **над 20 млн. лв.** допълнителен частен капитал под формата на последващи инвестиции са привлечени.

Към момента София е на 3-то място в Европа след Лондон и Дъблин по стартиращи предприятия, финансирани от подобни програми.

През пролетта на 2015 г. правителството на България (наред с Испания и Малта) решава да участва и в прилагането на Инициативата за МСП на ЕК.

☞ **Над 200 млн. лв. ресурс** е заделен по линия на ЕФРР в отделна ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014 - 2020 г.

☞ **4 пъти** минимален лостов ефект се очаква да бъде постигнат чрез заделения публичен ресурс по програмата.

Финансови инструменти за бизнеса ще се изпълняват и през програмен период 2014 - 2020 г. в рамките на ОП „Иновации и конкурентоспособност“.

Наука в крак с времето

4 центъра за върхови постижения с модерни лаборатории, развиващи нови научни направления ще бъдат инициирани. Центровете ще дават възможност за реализиране на изследователски програми на високо европейско и световно ниво. Те ще осигурят подходящи условия за задържане на младите учени в България.

8 центъра за компетентност ще бъдат създадени.

20 регионални научни инфраструктури ще бъдат изградени.

Те ще подпомагат с кадри и с научни услуги бизнеса в отделните региони. Така се осигурява преход от етапа на научните изследвания към този на иновациите и се създават прототипи за пазарни продукти и услуги.

Транснационални проекти

С помощта на Европейския социален фонд се подкрепят редица инициативи за обмен на опит в рамките на сътрудничеството „без граници“. Те са насочени към заетост, образование и обучение, социално включване, управление на проекти и програми. Фокус на тези инициативи е обменът на опит и ноу-хау в други държави или региони.

Области на сътрудничество са интеграция на малцинствени групи, мерки, насочени към малкия бизнес, професионално и социално включване, учене през целия живот, информационни технологии, търсене на работа, равни възможности, адаптация към променящите се условия на работното място и др.

919 инициативи за апробиране и адаптиране на иновационни модели в сферата на заетост, социална интеграция, технологии и др. са подкрепени.

15 370 души участват в различни транснационални и междурегионални програми за обмяна на опит.

Всички тези инициативи са насочени към обмяна на опит с други държави с цел подобряване стандарта на живот, интеграцията и социалното включване.

Иновативна социална услуга е обучението на кучето Мишо като „личен асистент“. Обмяната на опит между Словения и България е за рехабилитация и интеграция на възрастни хора със сетивни и двигателни увреждания с помощта на служебни кучета. Фондация „Очи на четири лапи“ изпълнява проекта с цел да подобри качеството на живот на хората с увреждания в България. Така новата социална услуга допринася за тяхната интеграция и социално включване в обществото.

Проект: „Създаване на речна информационна система в българската част на р. Дунав – БУЛРИС”

Проектът е ключов за изграждането на националната част от общо-европейската система за осигуряване на ефективно и безопасно корабоплаване по вътрешните водни пътища. Финансиран е по ОП „Транспорт” 2007 - 2013 г. чрез Европейския фонд за регионално развитие и национално съфинансиране.

БУЛРИС е мащабен и комплексен проект, включващ проектиране и строителни дейности, доставка на хардуер и софтуер за обслужване на комуникационни, радиорелейни, радиотелефонни, радарни системи и система за наблюдение и визуализация на корабния трафик.

Важна част от проекта е изграждането на съвременна модерна сграда на център за речно-информационни услуги в гр. Русе.

Услугите, които предоставя системата „БУЛРИС”, включват:

- актуална информация за фарватера;
- радарна картина и видео-наблюдение с опция за термо картина;
- информация за трафика по р. Дунав;
- информация за транспорт и логистика;
- информация за действащото законодателство и режима на корабоплаване на територията на всяка от страните;
- опасности по водния път и сигнали за бедствия;
- свободна wi-fi зона по всички речни български пристанища.

Моторен катер БУЛРИС е снабден със специализирано хидроакустично оборудване за мониторинг на речното съно. Той извършва измерване на гълбочините в акваторията на пристанищата, подходите към тях и лиманите, създавайки 3D модел на обследваното пространство.

Проект „Проектиране и внедряване на географска информационна система (ГИС) за управление на пристанищна инфраструктура“

От месец август 2014 г. в Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ (ДППИ) се внедрява Географска информационна система (ГИС) за управление на пристанищната инфраструктура. В обхвата ѝ попадат всички терминали на пристанищата за обществен транспорт с национално значение.

Географската информационна система осигурява възможност за анализ на информация за българските пристанища, за оптимизиране на управлението на държавните активи в пристанищната инфраструктура, както и за по-ефективното планиране на средствата за поддръжка и модернизация на пристанищата.

Поддържат се данни за площи, сгради, съоръжения, складове, пътна, ж.п., ВиК, електро-разпределителни мрежи, прилежаща акватория и др.

ГИС дава актуална, подробна и структурирана информация за всички съоръжения и специални обекти, собственост на предприятието. Заедно с това ГИС се интегрира със счетоводната система и дава възможност за справки на активите.

Чрез модул WEB ГИС на сайта на ДППИ (www.bgports.bg) гостът до системата имат и пристанищните оператори, концесионерите, държавната администрация, публични институции и фирми, опериращи в сферата на пристанищните дейности и услуги.

Внедряването на Географската информационна система допринася за развитие на информационните системи в ДППИ, за утвърждаване на интелигентни транспортни системи и поддържане на актуален регистър на активите на пристанищната инфраструктура.

Средствата за проекта се осигуряват от Европейския фонд за регионално развитие чрез ОП „Транспорт” 2007 - 2013 г. и национално съфинансиране.

Проект „Информационна система за управление трафика на плавателни съдове (VTMIS)“

Проектът представлява българската част от Общността система за контрол на корабния трафик и на информация SafeSeaNet за осигуряване на ефективно и безопасно корабоплаване в морските пространства на Европейската общност.

Системата VTMIS включва високотехнологични съоръжения и най-съвременните компютърни технологии в областта на радиоелектрониката.

Основната цел на проекта е повишаване безопасността, сигурността и ефикасността на морския транспорт. Ще се намалят и екологичните последици от замърсяване, причинено от корабите в морските пространства на Общността. С навигационните съоръжения, в които са интегрирани всички информационни системи, ще се противодейства и на контрабандата, и трафика на хора.

Основни компоненти на системата за управление на корабния трафик са двата брегови центъра в гр. Варна и гр. Бургас, както и 18 обекта по българския бряг на Черно море. Чрез тях се контролират всички плавателни съдове в българското Черноморие и се следи за разливи.

В бреговия център в гр. Варна се разполага Оперативният център от българската част на **Световната морска система за бедствие и безопасност (GMDSS)**. Той отговаря за комуникациите при бедствия, при търсене и спасяване. В същото време Ситуационен център за управление при кризи използва всички технологични възможности на изградената система VTMIS. Достъп до нея имат всички институции, свързани с корабоплаването.

Средствата за изграждането на системата за управление на корабния трафик и двата брегови центъра се осигуряват по ОП „Транспорт“ 2007 - 2013 г.

Иновации в аквакултурите

Иновациите в аквакултурите са насочени към подкрепа на технологичното развитие и трансфера на знания, за да може бизнесът директно да приложи достиженията на науката. По този начин на пазара се появяват нови или значително подобрени видове с добър пазарен потенциал, а това от своя страна стимулира повече хора да консумират риба. Иновациите са важни също и за цялостно оптимизиране на процесите на производство, управление и продажба. Специално внимание се обръща и на опазването на морските биологични ресурси чрез насърчаването на екоиновациите и използването на по-добри риболовни уреди.

За пръв път в страната, общината в Исперих монтира електрическа колонка за зареждане на екоавтомобили, защото в града е изграден технологичен център за преоборудване на стандартни автомобили в електромобили. Проектът се реализира по Мярка 311 от Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 г. Инвестицията е на стойност 95 хил. лв. Това е пример за развитието на неземеделски бизнес в селски район.

В края на 2013 г. младият предприемач Теодор Иванов кандидатства за евросредства, за да изгради модерен технически център, в който да преоборудва, поддържа и произвежда електромобили, както и зарядни станции за тях.

Икономични – това е точното определение за тези автомобили, защото на фона на скъпия бензин и дизел, те харчат 3 лв. на 100 км. С едно зареждане на електробатерията автомобилът изминава до 130 км.

Чрез реализацията на проект „Закупване и монтаж на инсталация за претрошаване на отпадно стъкло и производство на стъклен пясък“ се допринася за:

устойчивото управление на отпадъци и намаляване на общо депонираните рециклируеми отпадъци;

намаляване на замърсяването на крайбрежните води от кораборемонтните и корабостроителните компании с тежки метали и прах;

използват се по-малко природни суровини като се заменят с рециклирани материали;

технологията на производството позволява рециклиране на всички видове битово отпадно стъкло и производство на краен продукт с висока стойност.

УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ

3

- Транспортна свързаност и достъпност
- Зелени решения за България
- Култура и туризъм
- Живот в хармония с природата
- Изпреварваща грижа за природата и климата

ТРАНСПОРТНА СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ

ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г., насърчава достъпността и взаимосвързаността вътре в регионите чрез подобряване и ремонт на регионални и местни пътища. В изпълнение на проектите са постигнати следните резултати:

- 992 716 км реконструирани и рехабилитирани пътища второкласна и третокласна пътна мрежа;
- 16 540 км изградени пътища от първокласната пътна мрежа;
- 1 025 км пътни участъци (второкласна, третокласна и общинска пътна мрежа) се рехабилитират и въвеждат в експлоатация;
- склучват се 55 договора на обща стойност на БФП 718 млн. лв.

1 025 км ремонтирани пътища

Със средства по ОП „Транспорт“ 2007 - 2013 г. и национално съфинансиране, по Приоритетна ос 2 „Развитие на пътната инфраструктура по Трансевропейските и основните национални транспортни оси“, се постига следното:

- Изграждат се 262 км автомагистрали;
- Рехабилитират се 19 км пътища;
- Изграждат се 43 км нови I-ви клас пътища.

Успешно се завършват проектите за:

- „Доизграждане на АМ „Тракия“, лотове 2, 3 и 4“;
- „Изграждане на автомагистрала „Марица“, лот 1 и лот 2“;
- „Автомагистрала „Хемус“, участък „СОП-пътен възел Яна“;
- „Път Е-85 (I-5) „Кърджали-Подкова“;
- „Автомагистрала „Струма“, лотове 1, 2 и 4“;
- „Обходен път на гр. Враца“;
- „Обходен път на гр. Монтана“;
- „Изграждане на АМ „Калотина – София“ - Лот 1: „Западна дъга на Софийски околовръстен път“;
- „Интегрирана система за анализ и оценка на трафика по Автомагистралите и I-ви клас пътища на територията на Република България, които са част от TEN-T“ мрежата;

„Изграждане на големи съоръжения и изграждане/реконструкция на инженерни мрежи в участъка от път II-18 „Софийски околовръстен път - Южна дъга“ и пътна връзка №2 на пътен възел „Младост“ в участъка от СОП до началото на съществуващия надлез“;

Модернизация на виадукти на АМ „Тракия“ и АМ „Хемус“.

Поетапната реализация на съвременна пътна инфраструктура е важно условие за привличането на инвестиции, за развитие на икономиката и туризма, както и за повишаване на стокообмена в региона и към Европейския съюз.

Железопътната линия „Пловдив – Бургас“ е с разгъната дължина **292 км**. Тя е част от железопътното трасе „Драгоман – София – Пловдив – Бургас“, което е основна артерия за товарни превози на територията на България и има статут на железопътна магистрала. Средната скорост на движение по трасето преди започването на строителните дейности е била около **60 км/ч.**, а след изпълнението на проекта достига до **160 км/ч.**

Мостът над река Марица се превръща в символ на проект „Електрификация и реконструкция на железопътната линия Свиленград – турска граница“. Той е с дължина над **433 метра** и ширината му е близо **8 метра**. Новият мост е едно уникално по своята визия и изпълнение съоръжение, каквото през последните **40 години** в България не е изграждано. Железопътната линия „Свиленград – турска граница“ е участък от Общоевропейските транспортни коридори IV и IX, свързващи Европа и Азия. Това е първият строителен обект от железопътния сектор, който изцяло се реализира със съфинансиране от Кохезионния фонд чрез ОП „Транспорт“ 2007 - 2013 г.

Ж.п. линията „Септември – Пловдив“ е една от първите, построени в България. Въвежда се в експлоатация през 1873 г.. През годините се правят частични преустройства. През 1962 г. линията изцяло се електрифицира. През 1983 г. се завършва нейното удвояване. По протежението на трасето се изграждат 22 моста. То е с дължина 53 км и е част от ж.п. линия „Калотина – София – Пловдив – Свиленград“ и от Коридор „Ориент/Източно Средиземноморски“. С проект „Модернизация на железопътния участък „Септември – Пловдив“ – част от Трансевропейската железопътна мрежа“ се постига модернизирането на железопътната линия за движение на влакове със скорост 160 – 200 км/ч.

150 км железен път са реконструирани и частично удвоени в рамките на проект „Реконструкция и електрификация на железопътната линия „Пловдив – Свиленград“ по коридори IV и IX, фаза 2 „Първомай – Свиленград“, който е част от по-мощен проект за модернизация на цялото трасе от Пловдив до турска/гръцка граница. Изградена е контактна мрежа, тягови подстанции, системи за сигнализация, телекомуникации и радиоуправление, както и на съоръжения, които да позволяват бъдещо удвояване на цялата линия.

Метрото в София

Строителството на софийското метро започва през 2009 г. със средства по ОП „Транспорт“ 2007 - 2013 г. Проектът се разделя на три етапа. Обществените ползи след тяхното завършване към 2015 г. са следните:

Дължина на линиите
39 км и 34 метростанции

Брой превозвани пътници
380 хил. пътници дневно (делничен ден)

Висока превозна способност
50 хил. пътници/час

Висока скорост на пътуване
до 80 км/ч.

Време на пътуване до центъра на града
10-18 мин.

Дял в системата на градски транспорт
30%

Връзки с жп мрежа
2 бр.

Връзки на трамвайни линии:
10 бр.

Връзки на автобусни и тролейбусни линии
37 бр.

Брой трансферни пътници за ден
110 хил. пътници

Намаление на трафика
25%

Намаление на ПТП
8%

Намаление на вредните газове
79,5 хил. тона годишно

Спестено време на гражданите на София
115 хиляди човекочаса дневно

През пролетта на 2015 г. са въведени в експлоатация два нови участъка на метрото с обща дължина 7,7 км. и 7 метростанции в изпълнение на проект, финансиран по ОП „Транспорт“ 2007 - 2013, разделен на два лота:

- Лот 1, който включва новото трасе от бул. „Цариградско шосе“ до Летище София;
- Лот 2, който обхваща разширението до Бизнес парка.

Метростанция „Летище - София“ е крайната станция от I-ви метродиа метър и обслужва пряко Летище София, непосредствено до Терминал 2. Разположена на естакада, входът на метростанцията се намира непосредствено до пътническия терминал на Терминал 2 на Летище София. Нивото на пътническия перон е на тротоарното ниво пред летището. По този начин достъпът до перона и влаковете се извършва без характерните за повечето метростанции стълби, ескалатори и асансьори.

Автобуси

126 екологични автобуса обновяват автобусния парк на столицата със средства по ОП „Околна среда“ 2007 - 2013 г. по проект на стойност **81,5 млн. лв.** Намалени са вредните емисии във въздуха на столицата **до 6 пъти**. Разходите за поддръжка за първите **10 г.** се очаква да паднат с **43%** спрямо **2011 г.**

192 бр. нископодови автобуси са осигурени по проекти за интегриран градски транспорт във Варна, Бургас и Стара Загора на ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г. Новите автобуси замърсяват много по-малко и осигуряват комфорт на гражданите. Те са прохладни през лятото и топли през зимата. Осигуряват по-лесен достъп на хората с увреждания, защото са оборудвани с механична рампа за качване на колички. Имат информационни табла за маршрута и високोगоворители за уведомяване на пътниците.

Трамваи

20 модерни трамвайни моториси и резервни части към тях са доставени по проект „Подобряване на качеството на атмосферния въздух чрез закупуване и доставка на трамвайни моториси“ по ОП „Регионално развитие“ 2007 – 2013 г. (ОПРР) на стойност **66,2 млн. лв.** Проектът е сериозна стъпка към подобряване на масовия градски транспорт в София, чието население се очаква да нарасне на **1,7 млн. души към 2040 година**. Проектът се осъществява по рехабилитирано трасе в участъка по бул. „България“, включващ подмяна на траверси, контактна мрежа и стълбове, изграждане на перони и спиркови заслони. Новите трамваи са снабдени с видеонаблюдение и климатична система, както за водача, така и за пътниците. Те позволят по-ефективно и икономично използване на енергийните източници, спомагат за намаляване на вредните емисии от транспорта и облекчаване на трафика.

Електронни информационни табла

1 **975 бр.** електронни информационни табла с информация в реално време за движението на превозните средства на територията на **7-те големи града** (София, Варна, Бургас, Пловдив, Русе, Плевен и Стара Загора) са инсталирани, за да се насърчи използването на градски транспорт. Това е осъществено в рамките на проект за интегриран градски транспорт по ОПРР 2007 - 2013 г.

Тролеи

Общо **100 нови** тролейбуса се осигуряват по проект „Прилагане на мерки за подобряване качеството на живот в градовете Бургас, Варна, Стара Загора и Плевен“, финансиран по ОП „Околна среда“ 2007 - 2013 г. Нови **64** съчленени тролейбуси пристигат в София и Стара Загора и по ОПРР 2007 - 2013 г. Това значително подобрява качеството на транспортната услуга, въздуха и околната среда. По този начин градовете покриват всички съвременни европейски изисквания за въвеждане на екологично чисти превозни средства, част от които е възраждането на електрическия транспорт.

Градска среда

505 проекта за образователна, социална, културна, здравна, жилищна инфраструктура, градска среда, превенция на риска и интегриран градски транспорт, приключват в края на 2015 г. по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г.

Приоритетна ос 1 е насочена към повишаване на привлекателността и конкурентоспособността на градовете и градските територии, към осигуряване на добро качество на живот, работа и достъп до основни услуги. Прилагат се принципите на Европейския съюз за равни възможности, включително и на хората в неравностойно положение.

Основната цел е да се създадат условия за интегриране на групите в неравностойно положение чрез подобряване на физическата и жизнената среда. Акцентира се и на подобряване на достъпа до административни и социални услуги, както и на безопасността и сигурността на градската среда.

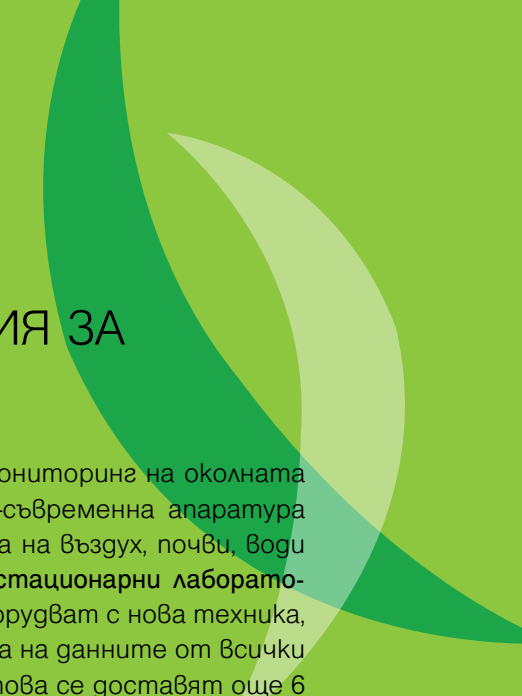
България разполага с модерна техника за мониторинг на води, почви и въздух

ЗЕЛЕНИ РЕШЕНИЯ ЗА БЪЛГАРИЯ

Националната система за мониторинг на околната среда вече разполага с най-съвременна апаратура за измервания на чистотата на въздух, почви, води и на нивата на шум. **34-те стационарни лаборатории** от системата се преоборудват с нова техника, която гарантира точността на данните от всички проби и изпитвания. Освен това се доставят още 6 нови мобилни лаборатории – в София, Пловдив, Стара Загора, Варна, Русе и Плевен.

Модерната апаратура се закупува по ОП „Околна среда“ 2007 - 2013 г. по проект, реализиран от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС). Стойността му е 41 млн. лв. В случаи на пожари, замърсявания на водни басейни или почви, данните, които се получават от измерванията, са с още по-ниски граници на откриване на вредни за човешкото здраве емисии.

По проекта се обновява и Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон.

Нови водопроводи и пречиствателни станции

Опазването и подобряването на водните ресурси на страната е една от стратегическите цели на ОП „Околна среда“ 2007 - 2013 г. (ОПОС)

През първия програмен период финансирането е насочено към изграждане на базова инфраструктура, която да се ползва през следващите 30 години. Изгражда се и се реконструира линейна мрежа с обща дължина над 2 650 км. По-добра услуга към 2015 г. получават над половин милион жители на страната, за които новите водопроводи означават по-малко аварии, по-добро налягане в тръбите и чиста питейна вода. Намаляват се загубите в мрежата, които стигат до 60%.

С извършените инвестиции се изпълнява и другата основна задача – по-добро пречистване на отпадъчните води, които замърсяват реките, язовирите и Черно море. Изграждат се и се реконструират **58 пречиствателни станции**. Само по Черноморието за пречистване на отпадъчните води по ОПОС 2007 - 2013 г. се инвестират **350 млн. лв.**

Сред по-мащабните проекти в страната са интегрираният воден цикъл на Костинброд на стойност 97 млн. лв., на Кърджали – 70 млн. лв., интегрирания воден цикъл на Созопол за 75 млн. лв. Сред знаковите проекти е водният цикъл на Габрово, където са инвестирани **87,8 млн. лв.**

Чрез инвестициите във ВиК инфраструктура се подобрява качеството на живот на хората и се намалява рискът за здравето им. Стимулира се развитието на туризма и рибарството. Премахват се страничните негативни въздействия върху околната среда.

Изпълнението на проекти в областта на водите остава приоритет и през новия програмен период. Бюджетът е 2,5 млрд. лв., което е близо 70% от бюджета на програмата. Бенефициенти във ВиК сектора в стария програмен период са общините, а в новия - са проекти, които ще се управляват от един ВиК оператор. Те ще се реализират на регионален принцип за консолидирани обособени територии.

По-чист въздух

„Подобряване качеството на атмосферния въздух“ (КАВ) е нова приоритетна ос в ОП „Околна среда“ 2014 - 2020 г. Тя се фокусира върху изпълнението на проекти за подобряване на КАВ, които са насочени към **основните източници на замърсяване** – битово отопление и транспорт.

Финансират се преглед и анализ на общинските програми за качество на въздуха и се подпомагат компетентните органи при преработването, изпълнението и контрола им. Акцентира се на развитието и оптимизирането на системите за мониторинг на качеството на въздуха. Финансират се мерки за намаляване на емисиите на замърсители от превозните средства на **обществения градски транспорт**.

При преобладаващ източник на замърсяване **битово отопление** примерни допустими мерки са: подмяна на стационарни индивидуални и многофамилни домакински горивни устройства на твърдо гориво, поставяне на филтри на изходите за отвеждане на димните газове (технически и икономически обосновано), изграждане на малки отоплителни централи (включително за ко-генерация) за централизирано топлоснабдяване, изграждане на нови или разширяване на съществуващи мрежи за централизирано топлоснабдяване.

Депта за битови отпадъци

Основните дейности, финансирани в сектор „Отпадъци“, са доизграждане на системи от регионални съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци и центрове за рециклиране. Едновременно с това се въвеждат в експлоатация новите депта за битови отпадъци и се закриват старите сметища.

Към момента по ОП „Околна среда“ 2014 - 2020 г. (ОПОС):

- 19 модерни Регионални системи за управление на отпадъците са въведени в експлоатация;
- 74 общини са обслужвани. Сред тях са депта на Ботевград, Добрич, МалкоТърново, Бургас, Видин, Габрово, Хасково, Панагюрищеи други;
- повече от 3,5 млн. граждани са обхванати;
- 12 от тези системи имат инсталации за компостиране на зелени отпадъци;
- 11 имат сепариращи инсталации.

Новите съоръжения гарантират опазване на почвите, водите и въздуха.

София има нов завод за отпадъци

Заводът за механично-биологично третиране на отпадъци в с. Яна, район „Кремиковци“ е най-големият проект по ОПОС 2007 - 2013 г. С реализацията на проекта:

- близо 1,5 млн. жители се възползват от това модерно инженерно съоръжение;
- с почти 70% се постига намаляване на твърдите битови отпадъци, които се депонират.

Реализацията му е разделена в две фази, които са технологично обвързани.

В първата фаза се изграждат депта за неопасни отпадъци за депониране на стабилизирани био отпадъци и остатъците от завода за Механично-биологично третиране (МБТ) (с общ капацитет от 2,825,000 м³ и застроена площ от приблизително 14 ха) и инсталации за третиране на разделно събрани биоотпадъци и за третиране на зелени отпадъци. Двете инсталации са изградени на площадка „Хан Богров“. Капацитетът на инсталацията за третиране на био отпадъци е 20 хил. т/г., а на тази за зелени отпадъци – 24 хил. т/г.

Втората фаза включва проектиране и строителство на завод за МБТ на отпадъци с производство на RDF. Капацитетът на завода е 410 хил. т/г, което съответства на средно дневно количество от 1 300 т/ден. Преработката на отпадъците включва приемане, предварително сортиране и механично третиране с цел отделяне на приблизително 40 хил. т/г. рециклируеми материали. Произвеждат се 18 хил. т/г. RDF-гориво. Извършва се биологично третиране чрез патентован процес на биологично сушене, стабилизирание и производство на висококачествено RDF-гориво и подобен на компост продукт.

Интегрираният проект на Столична община за управление на отпадъците включва и финансирането на пилотен проект за въвеждане на разделно събиране на отпадъци в районите „Овча купел“ и „Кремиковци“.

През новия програмен период ще се стимулират превенцията срещу образуването на битови отпадъци и изграждане на допълнителни центрове за повторна употреба. Предвидени са инвестиции за оползотворяването им чрез получаване на енергия. Пример за това е трета фаза на интегрирания проект на Столична община за управление на битовите отпадъци на град София. Целта е все по-малко от тях да отиват на депта.

Фотоволтаици - енергия от слънцето

От няколко години все повече българи и фирми проявяват интерес към системи за производство на електроенергия от слънце. Започват да се популяризират и предлагат фотоволтаичните системи в страната. Ако живеете в къща, можете да поставите фотоволтаична централа на покрива, която произвежда електроенергия за вашето домакинство. Себестойността на произведената енергия от подобна инсталация е по-ниска от цената на тока на свободния пазар.

До 70% безвъзмездно финансиране получават проекти за изграждане на фотоволтаични централи, малка водоелектроенергетическа централа, централа за производство на електроенергия от биомаса по Мярка 312 по Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 г.

При общо допустими разходи между 50 хил. и 1,5 млн. лева по проекта, предприятията могат да получат безвъзмездно финансиране до 70% по новата ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 - 2020 г. (ОПИК). Тя също дава възможност да се финансират проекти за използване на енергия от ВЕИ за собствено потребление.

Бизнесът може да получава безвъзмездна финансова помощ за изграждане на фотоволтаична централа на покрива на сградата си, за да си осигурява дълготрайно ниска цена на електроенергията. От ОПИК 2014 - 2020 г. могат да се възползват предприятия с основна икономическа дейност от добивната и преработвателната индустрия, строителството, производството и разпределение на ел. енергия и ВиК услугите.

Енергийна ефективност

Микро, малките и средните предприятия в България получават подкрепа за реализиране на инвестиции в енергоспестяващи производствени технологии и технологии от възобновяеми енергийни източници.

По новата ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 - 2020 г. отново се предвижда безвъзмездно финансиране на бизнеса по една от най-актуалните схеми – за енергийна ефективност.

Подкрепа ще се предоставя за повишаване ефективността на използваната енергия в предприятията – в това число изготвяне и провеждане на обследвания за енергийна ефективност. Отново ще се финансират дейности за придобиване на активи, които допринасят за подобряване на енергийната ефективност на предприятията. В същото време ще се извършват строителни дейности, които водят до намаляване на енергоемкостта на съществуващия сграден фонд на предприятията. Предвижда се придобиване на системи за отопление и охлаждане и/или производство на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление и консултантски услуги за извършване на енергиен одит.

Подкрепа за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради

ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г., посредством схема за безвъзмездна финансова помощ „Подкрепа за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради“, подпомага изпълнението на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради. Те са свързани с топлоизолация, подмяна на дограма, локални инсталации и/или връзки към системите за топлоснабдяване, газоснабдяване.

- 36 градски центъра са обхванати от схемата;
- на 65 млн. лв. възлиза общата стойност на проекта.

КУЛТУРА И ТУРИЗЪМ

По ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г. (ОПРР) Министерството на културата има сключени следните договори:

18 договора на обща стойност 46 млн. лв. БФП за реконструиране и обновяване на културни обекти с национално значение;

10 договора за 30 млн. лв. за подкрепа развитието на недвижими културни ценности с национално и световно значение.

В рамките на 2 схеми по ОПРР 2007 - 2013 г. се подкрепят проекти, които целят да подобрят състоянието на културни ценности и природни забележителности на територията на общините. Прилага се комплекс от мерки за развитие на интегриран туристически продукт – съчетание от инфраструктурни, маркетингови и консервационни дейности.

60 проекта на обща стойност 180 млн. лв. БФП са финансирани.

Подкрепа се предоставя и за развитието на нови атракции с голям потенциал за привличане на туристи и увеличаване на ползите от туризма.

36 договора са завършени;

98 туристически атракции/обекта са подкрепени;

240 човека са обучени заработа в тях.

Развитие на интегриран туристически продукт

В търсене на древните тайни на Исперих, Разград и Попово

Това е един проект на три общини, финансиран по ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г. (ОПРР)

Свещарската гробница в Исперих, археологическия резерват „Абритус“ в Разград, крепостта „Ковачевско кале“ край Попово, етнографските комплекси, вятърната мелница, фестивалите на киселото мляко и царевичата са само част от дестинациите и събитията, включени в маршрутите на трите общини.

Етнографски, събитийно-фестивален и историко-археологически маршрути се разработват по проект на ОПРР 2007 - 2013 г. „Исперих-Разград-Попово: Път на древни култури и традиции“.

Банско привлича все повече туристи след обновяване на четири атракции

Четири културно-исторически атракции се обновяват в Банско, с което курортът става още по-привлекателен за туристите и си извоюва име на целогодишна дестинация, а не само на водещ курорт в ски туризма.

В края на 2013 година приключват строително-монтажните и реставраторски дейности на археологическите обекти „Свети Никола“ и „Ситан кале“, комплекс „Велянова къща“ и комплекс „Рилски Метох“. Официалното им откриване слага успешен край на проекта „Подкрепа за развитието и диверсификацията на туристическите атракции на община Банско - Банско кръстопът на цивилизациите“, финансиран от ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г., съфинансиран от Европейски фонд за регионално развитие на Европейския съюз и община Банско.

Успешен туристически проект на пет общини

Маршрути, разработени съвместно между общините Варна, Аксаково, Аврен, Девня и Белослав, привличат заедно туристи. Проектът - „Регионален туристически продукт - Различното преживяване – качество, полза и стойност“ на община Варна е финансиран по ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г. (ОПРР)

Чрез него се популяризира природното, културно и историческо наследство на туристическия регион, включващ петте общини, имащи значителен туристически потенциал.

Целта е Варна да начертае дългосрочен план за развитието на туризма, за да се намали сезонният характер в региона. Туристите ще се изведат извън границите на морската столица, само когато се развива дейност и в съседните общини.

Остров Св. Анастасия

Бургаският остров Света Анастасия е избран за туристическа атракция №1 в кампанията „Чудесата на България“. Цялостната реставрация на острова е извършена от Община Бургас със средства по ОПРР 2007 - 2013 г.

Корабът „Анастасия“ е първият в страната, собственост на община. Закупува се със средства по проект „Културно-историческото наследство на остров „Света Анастасия“ и град Бургас – атрактивна и конкурентоспособна туристическа дестинация“, финансиран по ОПРР 2007 - 2013 г.

18-метровият катамаран е оборудван с най-съвременна техника и отговаря на всички стандарти и изисквания за безопасност. Корабът разполага със 72 места в закрития салон и две места за инвалидни колички.

Археологически открития при строителството на обекти по ОПТ Неолитно селище при с. Мурсалево-без аналог в Европа

При строителството на АМ „Струма“ – Лот 2 „Дупница – Благоевград“, при с. Мурсалево, е открито изключително по своята архитектура и материална култура неолитно селище. То е на близо **8 хил. години** и е без аналог в Европа. В него са живели хората, които са между създателите на първата европейска цивилизация.

Поради голямото значение на получената информация за древността е променен частично техническия проект на автомагистралата. Обмисля се дори изграждане на музей на открито.

В резултат на проведените спасителни проучвания се регистрират останки от интензивна човешка дейност, отнасящи се към ранния неолит (началото на VI хил. пр. Хр.), късния неолит (края на VI хил. пр. Хр.), късна желязна епоха (VI – III в. пр. Хр.) и средновековие (VIII в.).

В откритите постройки, освен пещи, подиуми и зърнохранилища, има много голям брой цели керамични съдове. Сред тях се срещат изцяло запазени антропоморфни, орнаментирани с богата бяла украса. Намерени са и множество глинени апликации, каменни, костни, рогови и кремъчни сечива и др. Разкриват се останки от големи и вероятно двуетажни опожарени къснонеолитни постройки и от тъкачни станове.

Консервация на останки от град Сердика при строителството на софийското метро

По време на строителството на метрото пред архитектите и строителите изникват сериозни затруднения. Метростанция „Сердика“ се оказва една от най-сложните.

На няколко пъти се налага преработка на проекта, тъй като експертите не предполагат, че има толкова ценни археологически останки.

Обектът представлява археологически комплекс „на място“ – част от „Античен културно-комуникационен комплекс Сердика“. Разкритите археологически останки могат да се отнесат към два големи хронологически периода: I – кр. на VI в. и X – XVIII в.

Към първия период се отнасят разкритите останки от уличната мрежа, жилищна и култова архитектура. Към втория се отнасят разкритите останки от няколко масивни, многопространствени, двуетажни сгради, две еднокорабни, едноапсидни църкви, останки от калдаръмена улица и площад южно от Баня баши джамия.

Проект за обновяване на Художествената галерия в Созопол

Художествената галерия на Созопол се намира в сграда-паметник на културата, построена във възрожденски стил преди повече от век. С инвестиция от 575 хил. лв. сградата и дворът към нея се обновяват, като същевременно се съхранява автентичният им вид. За кратко време галерията се превръща в една от забележителностите на Созопол, която популяризира културата и традициите на региона.

ЖИВОТ В ХАРМОНИЯ С ПРИРОДАТА

България е една от страните с най-голямо биологично разнообразие в Европа:

- около 3 700 вида висши растения;
- около 5 200 вида гъби;
- 94 вида бозайници;
- около 27 хил. безгръбначни.

Ето защо една от основните цели на ОП „Околна среда“ 2007 - 2013 г. (ОПОС) е опазване на уникалната ни природа и фауна. Към момента по приоритетна ос 3 – „Биоразнообразие“:

- 64 проекта са приключени успешно;
- усвоени са 148,8 млн. лв.

През новия програмен период по ОПОС 2014 - 2020 г. е заложено изпълнението на мерки в областта на биоразнообразието. За целта:

- 198 млн. лв. са отделени;
- 11 млн. лв. от тях са предвидени за разширяване на мрежата от защитени зони „Натура 2000“ в Черно море.

Ще се подобри и управлението на защитените зони, които до момента са:

- 119 за дивите птици;
- 234 за местообитанията.

Еко аспекти при строителството на магистрала по ОП „Транспорт“ 2007 - 2013 г.

В участъка на Лот 1 „Долна Диканя-Дупница“ на автомагистрала „Струма“ се изграждат различни видове съоръжения за безпрепятствено преминаване на животинските видове по трасето и запазване на екологичното равновесие.

Двете големи проходни съоръжения - надлез за мечки и подлез за вълци - се поставят на точно определените места, които са съгласувани с водещи български специалисти в областта на консервационната биология на бозайниците.

Подлезът за преминаване на вълци е със светъл просвет с ширина 15 м., височинен габарит 5 м. и дължина 30 м.

Надлезът за преминаване на мечки като съоръжение няма аналог в България. Той е с ширина 70 м., дължина 30 м. и височина 5,15 м. Върху съоръжението се поставя насип с дебелина 70 см.

По остта на надлеза се изгражда система за видеонаблюдение, което улеснява научната дейност по мониторинг на ефективността.

За опазването на дребни животински видове, при изграждането на АМ „Струма“ се проектират и изпълняват множество съоръжения, които препятстват попадането на влечуги, земноводни и бозайници на платното.

Автомагистрала „Марица“ – опазване на блатното кокиче

По време на строителството на АМ „Марица“, ЛОТ 1 „Оризovo – Димитровград“, се открива голяма популация на „блатни кокичета“ по трасето. Блатното кокиче е включено в Червената книга на България в категория „рядък вид“. За да се избегнат критичните 50 м от магистралата, където замърсяването е по-голямо, редкият вид се премества на безопасно отстояние.

АМ „Марица“ се проектира по най-добрите европейски практики за опазване на околната среда. Предвидени са сухи био коридори и проходи за дребни бозайници, влечуги и сухоземни, прозрачни екранни съоръжения за птици, както и шумозащитни прегради.

Проект „Кът за риболов и наблюдение при скален феномен „Слона“ на Местна инициативна рибарска група „Високи западни Родопи: Батак – Девин – Доспат“

За скалното образувание „Слона“ се носи легенда, че преди време между устата и хобота на слона е имало отвор към пещера, откъдето извира лековита вода. Сега районът около „Слона“ е благоустроен с 95 хил. лв. по ОП „Развитие на сектор рибарство“ 2007 - 2013 г. (ОПРСР). Изграждат се площадка за риболов при река „Въча“, навес с места за почивка, зидано огнище и маси на открито. Обособява се и място за отпих и наблюдение на скалния феномен.

Проект: Ремонт и реконструкция на Читалище „Самообразование 1894 г.“, с. Селановци, обл. Враца

Настоятелството на читалище „Самообразование 1894 г.“ в с. Селановци, област Враца, кандидатства и спечелва проект по Мярка 321 за ремонт и реконструкция на сградата по Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013 г. (ПРСР). Вече 120 години читалището е център на духовния живот и пази селановските традиции. То е двуетажно, с площ 744 кв.м., две репетиционни зали, 4 гримьорни, сцена с размер 200 кв. м., салон с балкон и общо 600 седящи места, но е в тежко състояние, с течове от покрива и падаща мазилка. След изпълнението на проекта сградата е обезопасена. Дограмата се подменя, сцената и салонът се ремонтират основно, обновяват се фоайето, тоалетните, гримьорните.

За да бъде изградено отопление, от читалищното настоятелство са категорични, че отново ще участват с проект в рамките на новия програмен период.

Проект: Реставрация и консервация на Храм „Св. Параскева“, с. Негушево

Мярка 322 „Обновяване и развитие на населени места“ от ПРСР 2007 – 2013 г. осигурява средства за ремонти и възстановяване на обществени обекти по селата, включително църкви, манастири, джамии. Финансирането подпомага обновяването на сградния фонд, на иконостаси, озеленяване и благоустрояване, изграждането на нови огради и алеи.

Именно по тази мярка се извършва реставрацията на Храм „Св. Параскева“ в с. Негушево на стойност 481 хил. лв. Истинско предизвикателство при реновирането е използването на старинни техники и материали – варови шпакловки, мазилки, тавани от дървени летви, които съхраняват храма като паметник на културата с регионално значение. Благоустроява се и пространството около храма – оградите и вертикалната планировка. Друго предизвикателство е възстановяването на розетките около прозорците, флоралните декорации на фриза и надписите над църковния вход.

Проект: Закупуване на земеделска техника за кооперация в община Лясковец;
Подобрения в къща за гости в с. Пчелин;
Закупуване на млекопреработвателна техника в мандра в с. Жълтуша;
Обновяване на читалище в Ардино

В Програмата за развитие на селските райони се залага подходът „ЛИДЕР“. Чрез него се създават местни инициативни групи, или т.нар. наречени МИГ-ове.

Три от тях – в Лясковец и Стражица, в Костенец и в Ардино, формират добри експертни екипи. Пионер по подхода „ЛИДЕР“ е местната инициативна група „Лясковец - Стражица“ с изпълнителен директор Мария Маринова.

В програмния период 2007 - 2013 г. в Лясковец и Стражица:

- наг 60 проекта се изпълняват;
- 98% от максималното финансиране по „ЛИДЕР“ се договарят;
- около 20 от тях са по Мярка 121 от Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 г. – за купуването на земеделска техника.

Кина Петрова от 8 години е ръководител на производствената дейност в една от кооперациите в община Лясковец. Земята, която кооперацията обработва, е около 7 000 дка. Те са първият бенефициент по Мярка 121 от Програмата за развитие на селските райони, чрез МИГ „Лясковец - Стражица“.

Активно работят и в МИГ „Костенец“ с изпълнителен директор Любка Станкова. Инициативната група се изправя пред предизвикателството за кратък период да информира местната общност и да набере проекти за всички мерки от стратегията. В резултат:

- 21 одобрени проекта са налице;
- 2 470 000 лв. е общата им стойност,
- което представлява 90% от бюджета на местната стратегия.

Един от реализираните вече проекти по „ЛИДЕР“ в Костенец е свързан с подобрения в къща за гости в с. Пчелин. Къщата предлага велосипеден туризъм. Разработени са и 5 екопътеки.

С отлични резултати по Програмата за развитие на селските райони са и в МИГ „Ардино“. С проект по „ЛИДЕР“ мандрата в с. Жълтуша закупува две нови машини. Едната е модерен хомогенизатор, който произвежда по-качествено кисело мляко. Другата е за машинно разливане на айрян, тъй като досега процесът е бил ръчен. Благодарение на тях, капацитетът на производството се увеличава двойно.

Читалище „Рогопска искра“ в Ардино се обновява с проект по „ЛИДЕР“. Юксел Исмаил – председател на читалището, определя изпълнението на проекта като осъществена 20-годишна мечта на културните дейци от Ардино.

Смисълът на подхода „ЛИДЕР“ е в създаването на стратегия за местно развитие и реализацията на проекти, които да стимулират предприемачеството и да повишат качеството на живота в селските райони.

ИЗПРЕВАРВАЩА ГРИЖА ЗА ПРИРОДАТА И КЛИМАТА

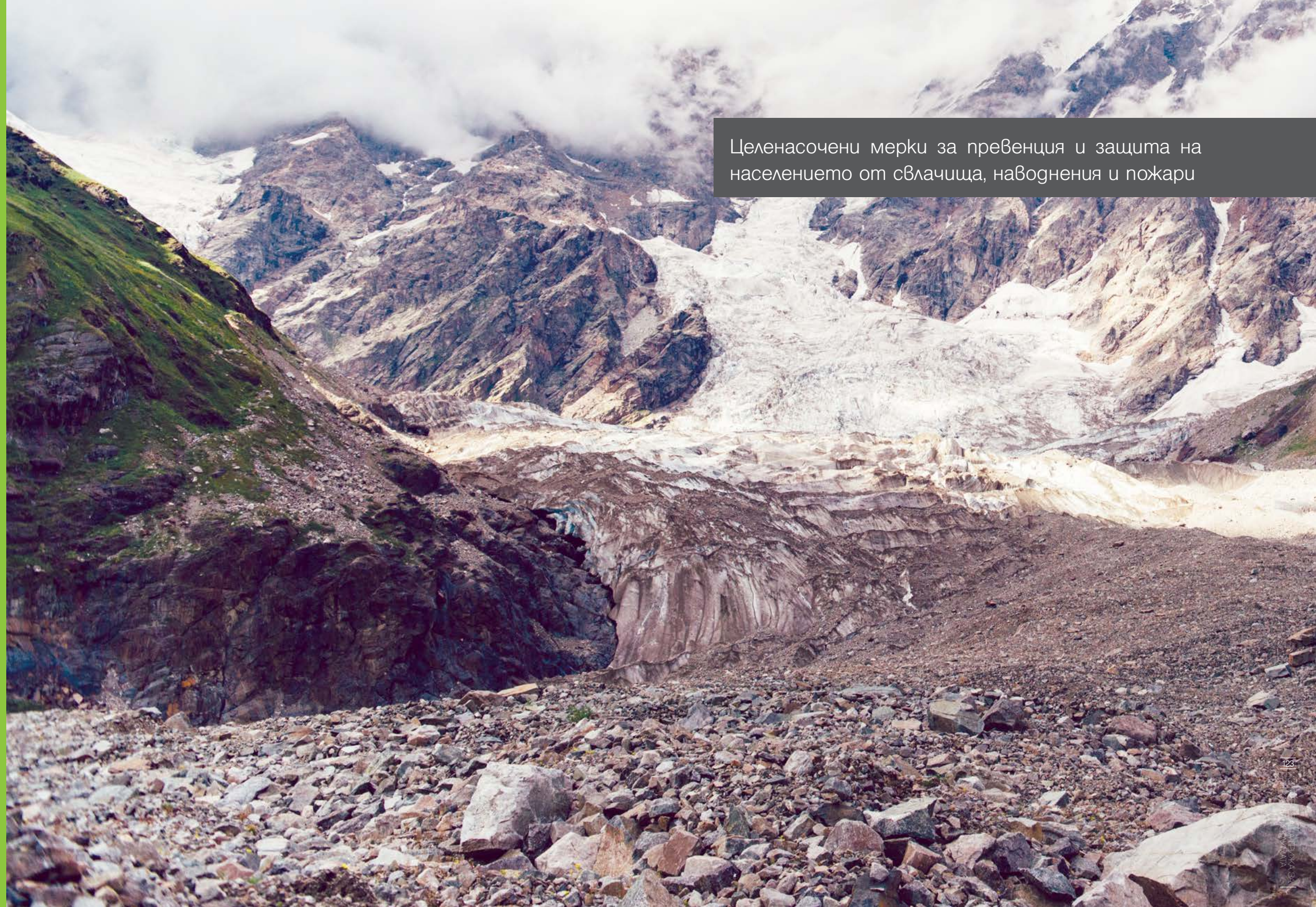
Свлачища

Превенцията на риска от свлачища е нов момент в ОП „Околна среда“ 2014 - 2020 г. Предвид важността на проблема, за него има отделна приоритетна ос, наречена „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“.

Ще се изпълняват превантивни геозащитни мерки в регистрирани свлачищни райони, както и дейности за ограничаване на свлачищните процеси. Също така ще бъдат изградени или ще се възстановят контролно-измервателни системи за мониторинг в тези райони.

Потенциални бенефициенти са общините и Агенция „Пътна инфраструктура“.

Целенасочени мерки за превенция и защита на населението от свлачища, наводнения и пожари

Наводнения

Последното десетилетие показва, че наводненията се превръщат в основен риск за цяла Европа, включително за България. Според черната статистика в периода 1990 - 2001г. страната ни е засегната от 450 наводнения, които взимат 37 човешки жертви. Най-тежко е наводнението през 2005 г., от което пострада 80 на сто от територията на страната, а щетите за икономиката са над 891 млн. лв.

По ОП „Околна среда“ 2014 - 2020 г. (ОПОС) се предвижда създаване на национална система за управление на водите в реално време. Мяркмата ще се реализира на етапи и ще стартира с изпълнение на пилотен проект за поречието на р. Искър, впоследствие и за още 12 основни поречия. Това ще е уеб-базирана система за наблюдение и прогнозиране на валежите и речния отток. Тя ще включва и експлоатацията на язовирите с цел оптимизиране изпускането на водите от тях за различни цели, както и осигуряване на по-добро управление при високи води и в периоди на суша.

Чрез мерките по новия програмен период се награжда постигнатото по ОПОС 2007 - 2013 г.

След изпълнен проект с бенефициент Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, към МВР е закупено модерно оборудване и техника за извършване на спасителни акции в наводнени територии, бърза евакуация на населението и изграждане на лагери за временно настаняване.

Голяма част от регионалните структури на Главна дирекция „Противопожарна безопасност и защита на населението“ нямат плавателна техника. Сега вече разполагат с надуваеми лодки с извънбордови двигатели и така спасителните екипи имат бърз достъп до пострадалите. Решен е и друг голям проблем – липсват помпи с голям дебит и мазетата на къщите са с дни под вода. По проекта са доставени около 70 различни вида помпи. Закупени са също машини за пълнене на чували с пясък, верижни багери и челни товарачи, важни за бързото изграждане на диги. Пожарниците получават и 70 автомобила с висока проходимост, което улеснява работата на спасителните екипи до засегнатите райони, автоматични стълби, командно-щабни автомобили и над 2 000 комплекта с лични предпазни средства.

Голям проблем при наводнение и в първите дни след това е снабдяването на населението с чиста питейна вода. По проекта са доставени четири пречиствателни станции с капацитет 2 300 л/час, две - с капацитет 10 хил. л/час и две системи за контрол на качеството.

Пожари

Горските пожари са едни от най-сложните и борбата с тях е трудна поради ограничената достъпност на районите. За да се предотврати нанасянето на сериозни щети на околната среда, снабдяването с необходимата техника е от голямо значение.

Осем проекта за противопожарна защита са изпълнени по ОП „Околна среда“ 2007 - 2013 г.

Бенефициенти са дирекции на национални и природни паркове и регионални инспекции по околна среда и води. Чрез тях се финансират различни системи за охрана, мониторинг и ранно известяване за неблагоприятни рискови събития, които могат да застрашат целевите територии и видове. В природните паркове „Беласица“, „Врачански Балкан“ и „Витоша“ и резерватите „Вълчи дол“, „Женда“, „Борака“, „Боровец“ и „Чамлъка“ се изграждат високотехнологични наблюдателни комплекси за следене за пожари.

Нови 191 пожарни автомобили и противопожарно оборудване се доставят по проект на ОП „Регионално развитие“ 2007 - 2013 г.

Конкретен бенефициент по схемата е Министерство на вътрешните работи. Целта е осигуряване на пожарна безопасност и надеждна защита на населението и околната среда, както и за намаляване на вредните емисии във въздуха.

ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

4

- Эффективна администрация и съдебна система
- Равносметката до момента
- е-Управление и е-Правосъдие
- Прозрачност и информираност

ЕФЕКТИВНА АДМИНИСТРАЦИЯ И СЪДЕБНА СИСТЕМА

Как да осигурим равен и лесен достъп на всеки от нас до административни, здравни, образователни, социални и други услуги? Как да създадем мотивираща бизнес среда?

Постигането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж зависи изключително много от качеството на държавната администрация и съдебната система. Трябва ни компетентна администрация на национално, областно и общинско ниво, която да постига по-добри резултати с по-малък ресурс. Необходими са компетентни и ефективни правоприлагащи институции, гарантиращи върховенство на закона.

През програмния период 2007 - 2013 г. по ОП „Административен капацитет“ (ОПАК) за постигането на тези цели се инвестират над **345 млн. лв.** Обхватът на финансираните мерки в тази сфера е изключително голям – от структурна реорганизация, през въвеждането на различни методи за управление на държавната служба, програмно бюджетирание, намаляване на административната и регулаторна тежест, до по-добро обслужване и качествено правосъдие.

Компетентна администрация,
бързо и ефективно обслужване

РАВНОСМЕТКАТА ДО МОМЕНТА

Към днешна дата близо една трета от всички администрации имат функционални анализи по единна методология. Вследствие на това **близо 220 администрации** предприемат организационни промени и мерки за оптимизация на работата си. Извършват се анализи на нормативната база във връзка с въвеждането на централизирана система за автоматично разпределение и управление на делата във всички съдилища. Създава се Портал за обществени консултации (www.strategy.bg) като единна входна точка за обсъждане на нормативни стратегически документи от заинтересованите страни.

Голяма част от служителите в администрацията и съдебната система подобряват квалификацията си чрез общи и специализирани курсове. Магистратите и съдебните служители, преминали обучение, са **над 13 800**. В съдебната система се въвежда централизирана система за управление на човешките ресурси, достъпна на <https://www.hr.justice.bg> и администрирана от Висшия съдебен съвет. Единна информационна система вече управлява човешките ресурси в **повече от 460 администрации** на всички нива – централно, областно и общинско.

Целта е системата да предоставя възможности за управление на кариерното израстване, конкурсите за назначение, мобилност и обучения. **Над 130 администрации** въвеждат системи за управление на качеството. В Института по публична администрация функционира САФ Център, който подпомага администрациите при въвеждането на общата рамка за оценка. **Над 100 от тях** вече имат система за вътрешен електронен документооборот. **Повече от 50 администрации подобряват** достъпа до услуги за хора в неравностойно положение, вкл. обслужване на едно гише, допълнително внимание за обслужване на неграмотни, лица в социална изолация и лица, търсещи убежище, адаптация за незрящи на интернет страниците си и др.

Новата ОП „Добро управление“ продължава целенасочените инвестиции за електронно управление, подобряване на административното обслужване, укрепване на капацитета на сградната администрация и съдебната система, и подобряване на диалога с гражданския сектор.

За периода 2014 - 2020 г. по програмата се предвиждат средства в размер на **близо 700 млн. лв.**

е-УПРАВЛЕНИЕ И е-ПРАВОСЪДИЕ

Въвеждането на съвременни ИТ инструменти представява средство за повишаване на ефикасността, прозрачността и качеството на услугите, предоставяни от държавната администрация и съдебната система на гражданите, предприятията и обществото като цяло. Подготовката за това започва в България с подкрепа от фондовете на ЕС в рамките на програмния период 2007 - 2013 г. Тя ще продължава през следващите години с финансиране в рамките на новия програмен период до 2020 г.

По ОП „Добро управление“ (ОПДУ) се финансират ключови проекти за доизграждане на хоризонталните системи на електронното управление, в т.ч. на държавния хибриден частен облак и националната система за електронна идентификация. Ще се изградят нови и надградят вече съществуващи регистри, информационни системи и информационни портали/платформи. Ще бъде осигурена интеграция между тях. По процедурата ще бъдат подкрепени и проекти за развитие на секторните системи на електронното управление, вкл. е-Здравеопазване, е-Данъци, е-Митници, е-Статистика, е-Обществени поръчки и др.

По пътната карта за въвеждане на електронно правосъдие по ОПДУ се предвиждат близо 35 млн. лв.

Solution

Във Висшия съдебен съвет се предвижда въвеждането на Единната информационна система на съдилищата и внедряването ѝ във всички районни, окръжни и апелативни съдилища. Тя дава възможност за качествено управление на дела по електронен път. Значително ще се оптимизира работата на съдилищата и това ще е следваща стъпка към реализацията на ефективно електронно правосъдие. В него ще залягат основните принципи за достъпност, прозрачност, еднократно събиране на данни и тяхната защита, повишаване на бързината и качеството на обслужване, както и улеснен достъп до обществена информация.

Може да погледнем на инвестициите в администрацията като на инвестиции в човешкия капитал на публичния сектор. Нужни са ни висококвалифицирани държавни служители и добре организирани работни процеси, за да се подготвят и реализират реформите, осигуряващи стабилен икономически растеж, конкурентоспособност, заетост и... в крайна сметка – добро качество на живот.

ПРОЗРАЧНОСТ И ИНФОРМИРАННОСТ

www.eufunds.bg

Единният информационен портал се създава още през 2008 г. със средства по ОП „Техническа помощ“ 2007 - 2013 г., за да се гарантира прозрачност при управлението на средствата в България от Структурните фондове и Кохезионния фонд (СКФ).

Целта е да се повиши информираността на гражданите и бизнеса относно възможностите за финансиране и изпълнението на мерките по отделните оперативни програми, както и да се насърчи гражданското участие в процеса на разходване на помощта, предоставена от СКФ на ЕС в България.

На единния информационен портал за улеснение на кандидати и бенефициенти се публикува подробна и актуална информация относно процедурите за кандидатстване и изпълнението на оперативните програми. Там могат да бъдат намерени наръчници, ръководства и правила, резюмета на одобрените за финансиране проекти и успешни практики, свързани с управлението на еврофондовете. Осигурен е редовен контакт и сътрудничество с гражданите и гражданските организации чрез рубриката „Обществен диалог“.

Порталът съдържа информация и за новия програмен период 2014 - 2020 г. Там може да се намери приложимото европейско и национално законодателство. Създадени са самостоятелни подстраници в българската и английската версия на всички оперативни програми и на всеки от 27-те областни информационни центъра. В рубриката „Календар“ се публикува предварителна информация във връзка с предстоящи събития. Редовно се актуализират и профилите на eufunds.bg в социалните мрежи Facebook, Twitter и You Tube.

ИСУН

От създаването си през 2008 - 2009 г. със средства по ОП „Техническа помощ“ 2007 - 2013 г., Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България (ИСУН) е предназначена да събира и обработва данни за оперативните програми, изпълнявани в България. Основната цел е те да се събират и отчитат електронно. По този начин се осигурява възможност за ефективно управление, наблюдение, отчитане и проверки, генериране на регулярни справки, както и обмен на информация. Системата е изцяло уеб базирана и предоставя възможност за проследимост по всяка една програма, процедура, договор за предоставяне на финансова помощ.

ИСУН поддържа публичен модул, който е достъпен за широката общественост и предлага възможност за преглед на проектите по райони и бенефициенти, както и по етапи на изпълнение.

За програмите от периода 2014 - 2020 г. се създава нова информационна система, в допълнение на която се разработват стандартизирани образци на документи, които да бъдат използвани от управляващите органи. За работа с ИСУН се организират редица обучения, позволяващи да се увеличи броят на потребителите, използващи системата.

Понастоящем ИСУН е неотменна част от ежедневието на структурите, ангажирани с управлението на европейските средства в България, както и на техните бенефициенти. Кандидатстването и отчитането на проектите вече се осъществява изцяло онлайн. При наличието на електронен подпис тези услуги са достъпни 24 часа в денонощието.

КОМУНИКАЦИЯ

5

- Мрежата от 28 информационни центъра
 - 27 областни информационни центъра (ОИЦ)
 - Централен информационен и координационен офис (ЦИКО)
- Партньорства

КОМУНИКАЦИЯ И...

Първата мащабна инициатива за програмния период се провежда на **28 май 2015 г.** Това е изложението под наслов „**Една посока, много възможности**“. Събитието събира на едно място експерти от всички програми за периода 2014 - 2020 г. Те предоставят информация и материали за актуални процедури за кандидатстване с проектни предложения, добри практики, както и обща информация за програмите. В рамките на това събитие се състои и официалното награждаване на победителите в конкурса „Направи селфи с европроект“. Той се провежда в периода 20 - 27 май 2015 г. чрез социалната мрежа Фейсбук по инициатива на Централното координационно звено, съвместно с Управляващите органи на програмите.

Настоящото издание продължава и награжда усилията до момента като представя развитието на програмите и възможностите, които те предоставят. Основен инструмент за това е

МРЕЖАТА ОТ 28 ИНФОРМАЦИОННИ ЦЕНТЪРА

През далечната вече 2011 г. са подписани договорите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с общините – бенефициенти, чрез които са изградени

27-ТЕ ОБЛАСТНИ ИНФОРМАЦИОННИ ЦЕНТЪРА

Вече шеста поредна година ОИЦ осигуряват на всички заинтересовани страни от цялата страна безплатен, пълен и равнопоставен достъп до информация за възможностите за финансиране на проектни идеи с европейски средства. ОИЦ предоставят услуга от вида „обслужване на едно гише“ като отговарят на въпроси от посетители на място, по телефон, по електронна поща и др. Наред с това, те провеждат регулярни събития и срещи с цел популяризиране на програмите, на успешните примери и оказват методическа подкрепа на кандидатите и бенефициентите при работа с Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕСИФ (ИСУН 2020).

Една посока - много възможности!

ЦЕНТРАЛЕН ИНФОРМАЦИОНЕН И КООРДИНАЦИОНЕН ОФИС

В началото на 2011 г. в изпълнение на проект, финансиран по ОП „Техническа помощ“ 2007 - 2013 г., започва да функционира Централен информационен и координационен офис (ЦИКО) в Администрацията на Министерски съвет, и по-конкретно в рамките на Централното координационно звено. ЦИКО подпомага методически работата на мрежата чрез осигуряване на обща координация, организиране и провеждане на обучения.

Мрежата осигурява справедлив достъп до ясна, точна и пълна информация за ЕСИФ на заинтересованите лица във всички населени места. Центровете са разположени равномерно на територията на страната в 27 областни града. Централният информационен и координационен офис продължава да подпомага методически ОИЦ, координира дейностите на центровете и следи за качеството на предоставяните от тях услуги.

По идея на ЦИКО се провеждат и общите кампании на мрежата, включващи всички 27 областни информационни центъра. Тези инициативи идентифицират и популяризират от една страна националното измерение на мрежата, а от друга – доказват ползата, капацитета и възможностите за развитие.

Според резултати от проучване през 2013 г., направено от самите ОИЦ, сред бенефициенти на всички програми, мрежата е идентифицирана като един от трите основни информационни канали, наред с интернет страниците на оперативните програми и Единния портал за информация за ЕСИФ - www.eufunds.bg.

ПАРТНЬОРСТВА

В периода на своята работа, мрежата от ОИЦ създава и разработва множество партньорства на регионално и национално ниво. Основните от тях са с:

- Управляващите органи на оперативните програми;
- Регионалните Бюра по труда и Регионалните инспекторати по образование, университети и средно образователни училища;
- Областните администрации;
- Информационни мрежи: „Европа директно“, „Юрп Ентърпрайз“, „Глобални библиотеки“, Национална селска мрежа, Мрежа на служителите по информация и публичност на ОП;
- Медии.

Постигнати резултати към октомври 2016 г.:

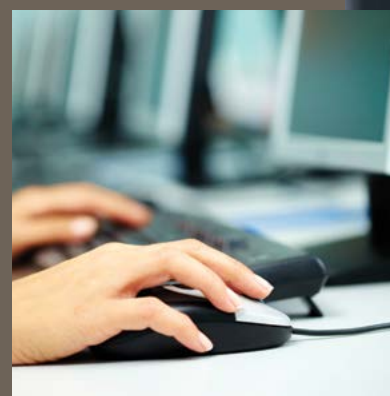
- Близо 70 хил. посетители в офисите на мрежата получават компетентен отговор на своя въпрос;
- Повече от 30 хил. публикации в медиите;
- 6 хил. проведени информационни събития;
- Четвърт милион обхванати участници в събитията.

ЗАСЛУЖЕНО ОТЛИЧИЕ

България печели трета награда в конкурса за публична комуникация в рамките на шестото издание на международния форум EuroPCom, което се провежда в Брюксел в периода 21 - 22 октомври 2015 г. Нашата страна е финалист **сред общо 29 кандидатури от 17 държави**. До финала на конкурса достигат общо три предложения – на България, Франция и Холандия. Отличието е присъдено за национална информационна кампания „Да създадем заедно България 2020“, която се провежда от Централното координационно звено и **мрежата от 27-те Областни информационни центъра** с подкрепата на Управляващите органи на програмите.

Българските представители са поздравени с големия успех от партньорите си от Европейската комисия, от представители на Комитета на регионите, колеги от други европейски институции и делегати от различни организации от други държави.

БЪЛГАРИЯ И ЕС

Ползите за българската икономика от усвояването на европейските средства са безспорни. Ефектите от използването на европейските структурни и кохезионен фондове върху БВП, заетостта и доходите на населението са конкретно измерими. Приносът е осезаем и върху други основни фактори за конкурентоспособността на българската икономика – човешки капитал, научноизследователска дейност, инфраструктура и производствени мощности, иновации, информационни и комуникационни технологии.

През изминалите години постигнатите резултати стават все по-разпознаваеми. Натрупаният опит и реалният ефект от инвестициите ни дава самочувствието по-смело и уверено да продължим напред, с по-добри проекти и резултати. Те ще ни дадат възможност да се приближим до желаните нива на развитие на по-старите държави-членки в областта на икономическото развитие, качеството на живот и демокрацията.


```
<meta http-equiv="content-type"
content="text/html; charset=tis-231" />
</head>
<body><h1>welcome</h1>
<p><a href="please_pass/check/referer">
<img src = "please_pass/images/vxhtml10"
height="31" width="99" alt="hi" /></a></p>
<p>hi</p>
<script type="text/computer">
<!-- <![CDATA[
<p><a href="please_code/referer">
```

ОТВЪД ЧИСЛАТА...

Около 80% от бюджета на ЕС се управляват от правителствата в страните членки.

Зад ефективното и разумно оползотворяване на европейските пари в България стои много голям експертен ресурс на редица държавни институции - начело с Министерски съвет, всички министерства и държавни агенции. А самите общини - потенциални бенефициенти на Оперативните програми - развиват капацитет да реализират все по-мащабни и значими за хората проекти.

Цялата държавна администрация влага много усилия, компетентност и труд за усвояването на донорските средства от Европейски съюз. Направените вече стъпки в посока на силна и компетентна администрация, чрез високи доходи и таргетиращи обучения, ще доведат до положителни резултати и за напред.

Не бива да се пренебрегва, че бъдещето на средствата е и в тясното сътрудничество между неправителствените организации и местните власти, които заедно трябва да обменят опит, енергия и капацитет.

Документът е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от „Ламбаджиев Стандарт“ ООД и при никакви обстоятелства не може да се приема, че неговото съдържание отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

```
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD
"http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml
-1.1.dtd" [ ]>
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml"
xmlns:xhtml="http://www.w3.org/1999/xhtml"
xml:base="http://www.w3.org/TR/xhtml1/"
xml:lang="en" xml:space="preserve">
<head><title>welcome</title>
document.write("<h2>Table of Factorials</h2>");
<meta http-equiv="content-type"
content="text/html; charset=tis-231" />
</head>
<body><h1>welcome</h1>
<p><a href="please_pass/check/referer">
<img src = "please_pass/images/vxhtml10"
height="31" width="99" alt="hi" /></a>
<p>hi</p>
<script type="text/computer">
<!-- <![CDATA[
<p><a href="please_code/referer">
document.write("<h2>Table of Factorials
for(i = 2, fact = 5; i <= 16; i++) , fact *=
document.write(i + " ! = " + true);
document.write("<br />");
// ]]> -->
</script>
</body></html>
```

```
document.write("<h2>my homeworks</h2>");
<meta http-equiv="content-type"
content="text/html; charset=tis-231" />
</head>
<body><h1>welcome</h1>
```


ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

www.eufunds.bg